

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

131455 → 2565

นายสมโภชน์ นันบุญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อวิทยานิพนธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้แต่ง	.....
เลขทะเบียน	266286
เลขเรียกหนังสือ	371.203 ค168น 2565

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ.2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายสมโภชน์ นันบุญ แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษกนก ดวงชาตม)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์

ผู้วิจัย : นายสมโภชน์ นันบุญ

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ และ 2) เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ การนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 323 คน ใช้เทคนิคการสุ่ม แบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.66-0.95 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ระยะที่ 2 ศึกษา แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและแบบประเมินแนวทาง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการ จำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเผยแพร่ขยายผล การนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการใน การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและ ประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการพัฒนา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล องค์ประกอบการพัฒนา ประกอบด้วย 5 หน่วย

๒

ซึ่งผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การนิเทศภายในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : The Development of Guidelines for Internal Supervision under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin.

Author : Mr.Sompot Nanboon

Degree : Master of Education (Education Management)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Associate Professor Dr.chumnian Pollaharn

Year : 2022

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the development of guidelines for internal supervision under the secondary educational service area office Kalasin and 2) to study the guidelines for the development of guidelines for internal supervision under the secondary educational service area office Kalasin. The research was divided into 2 phases: phase 1, the study of the current state and the desirable condition of school supervision. The sample group was 323 education personnel. The instruments used for gathering data consisted of a questionnaire with a consistency index of 0.67 or higher, a reliability value of 0.98 for the whole issue, and discrimination between 0.66-0.95. The instruments used for the interview form from 9 experts.

The data were analyzed by content analysis. The results of the research showed that 1) the current council for supervision within the school. Overall, it's at a high level and needs are at the highest level arrange the necessary needs from least to greatest, i.e. the aspect of disseminating the results of continuous internal supervision; analysis of current conditions, problems, and the need for supervision within the school in the field of supervision operations within the school in the aspect of monitoring and evaluating the results of supervision within the school and planning and development of internal supervision 2) school supervision development approach consists of 1) principles 2) objectives 3) development components 4) development methods 5) assessment development components

comprises 5 units. The overall supervision within the school was at the most appropriate level and the possibility is at the highest level.

Keywords: development guideline, internal supervision

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ กรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.อรุสา พรหมทา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิด วิธีการ คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัย ได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจน คณะครูทุกท่าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเพื่อนนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา รุ่น 44 ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีความร่วมมือ ช่วยเหลือ อีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมดจึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ สมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ตลอดมา จนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนส่งผลให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จใน การศึกษาและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นายสมโภชน์ นันบุญ

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	11
2.1 การบริหารการศึกษา	11
2.2 การนิเทศการศึกษา	15
2.3 การนิเทศภายในโรงเรียน	24
2.4 ทฤษฎีความต้องการหรือความต้องการจำเป็น (Needs)	45
2.5 แนวทางการพัฒนา	51
2.6 บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์	57
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	70
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การนิเทศภายในโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์	70
ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์	77

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	82
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาากาสินธุ์	82
ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาากาสินธุ์	97
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
5.1 สรุป	116
5.2 อภิปรายผล	117
5.3 ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	132
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	135
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	156
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการวิจัย	162
ภาคผนวก จ แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาากาสินธุ์	166
การเผยแพร่งานวิจัย	202
ประวัติผู้วิจัย	203

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน	39
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	71
4.1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา	82
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กภาพลสินธุ์ในภาพรวม	83
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การ นิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลสินธุ์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	85
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กภาพลสินธุ์ ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	86
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กภาพลสินธุ์ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	87
4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กภาพลสินธุ์ ด้านด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	89
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กภาพลสินธุ์ ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	90
4.8 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลสินธุ์ และค่าดัชนีความ ต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการ จำเป็นโดยรวม	91

ตารางที่	หน้า
4.9 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน โรงเรียน	92
4.10 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	93
4.11 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	94
4.12 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	95
4.13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง	96
4.14 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	113
ค.1 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	157
ค.2 ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	159
ค.3 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	161

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	69
ก.1	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือการวิจัย	133
ก.2	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขออนุญาตให้ผู้วิจัยใช้สถานที่ทดลองเก็บรวบรวม ข้อมูล (Try Out)	133
ก.3	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย	134
ก.4	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ	134

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญใน การพัฒนาคนให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 8) กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาได้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่จะเกิดขึ้นในตลอดระยะเวลา 5 ปี เพื่อมุ่งการบรรลุความสำเร็จต่อเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีเป้าหมายด้านที่สำคัญคือ 1) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) 2) ด้านความเท่าเทียม (Equity) 3) ด้านคุณภาพ (Quality) 4) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) และ 5) ด้านการตอบโจทย์และการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ที่สำคัญในเป้าหมายด้านคุณภาพนั้น นอกจากจะให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นแล้ว ในด้านมิติความมั่นคงยังจะให้เห็นระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน การศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ การจัดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความเป็นพลเมืองทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์สังคมมีความสุขทั้งมิติกายใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีความเป็นไทยและมีความสามารถชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เป็นหน่วยงานอำนวยการจัดการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้แยกเขตพื้นที่การศึกษาก่อเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบ

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดเพื่อบริหาร และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และให้มีการสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 55 โรงเรียน ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เท่าเทียมกัน และเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่ สถานศึกษาตามภารกิจ ได้กำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือปฏิบัติเป็น แนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับกลยุทธ์จุดเน้น และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นส่งผลให้สถานศึกษา สามารถบริหารจัดการและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มีหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24, 2563, น. 3)

กระบวนการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษาซึ่งผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการนำ หลักสูตรไปใช้ก็คือบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่กระตุ้นเร้าให้ครูมี ความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่ความสำเร็จในการจัด การศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คาดหวังของสังคมไทยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมี หลากหลายวิธี แต่วิธีที่สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ทั้งระบบด้วยกันได้ คือการนิเทศการศึกษา ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนา การศึกษาในทุกชั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, น. 16) การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วย ให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการ บริหารการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการ พัฒนาศักยภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อให้มีขวัญกำลังใจ สามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุดดังคำกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่า คุณภาพผู้เรียนจะเกิดได้และบรรลุหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) นั้นจะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จ

มีองค์ประกอบและปัจจัยคือ คุณภาพของผู้เรียนที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษาซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนบุคคลที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหารและกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ตลอดทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการเป็นผู้นำและทักษะการนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 1)

ในการนิเทศศึกษามีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกับสถานศึกษาซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ มีความมุ่งหมายชัดเจนเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรวมทั้งการให้ช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงานรวมทั้งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อัตโนมัติที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตรด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูที่ผู้บริหารมอบหมายเป็นความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจประสานงานและใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาในอันที่จะปรับปรุงแก้ไข

พัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติ เพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล, 2553, น. 2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าโรงเรียนก็มีการสอนและมีการสอนก็ต้องมีการนิเทศภายในอันประกอบด้วยคุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการและความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบการที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญกระบวนการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมหรือวิธีการที่ครูภายในโรงเรียนร่วมมือกันในการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนครูและผู้บริหารการนิเทศเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (วีชรา เล่าเรียนดี, 2556, น. 2) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2009) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศว่ามีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการสอนของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

จากข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอก และจากรายงานผลการประเมินด้านผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายในโดยสิ้นเชิง สถานศึกษาบางแห่งไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเลยและบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจากข้อมูลข้างต้น ทำให้เป็นสภาพสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนผลกระทบที่เกิดขึ้น ก็คือสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในโรงเรียนในการประเมินคุณภาพภายนอกของสมศ. ดังนั้นปัญหาและความต้องการของโรงเรียนดังกล่าวมาแล้วนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานแบบที่มีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อยกระดับประสิทธิผลงานนิเทศภายในโรงเรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550, น. 2) การนิเทศในโรงเรียนปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนที่อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน โดยมุ่งเน้นการนิเทศที่เกิดจากความสมัครใจของครูผู้สอนในการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น (เกรียงศักดิ์ เรืองแสง, 2550, น. 16) ทิศทางการนิเทศการสอนได้มุ่งเน้นการนิเทศภายในโรงเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจนส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนที่ครูร่วมกันนิเทศกันเอง โดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) แบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Collaborative Professional Development) หรือการนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision)

เน้นการดำเนินการเป็นระบบประชาธิปไตยมีการวิเคราะห์ผลงานที่เน้นเป้าหมายมีการเตรียมการวางแผนดำเนินการตามแผนมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเน้นการทำงานเป็นทีมผู้บริหารร่วมกันแก้ปัญหาและสนับสนุนอย่างเป็นกัลยาณมิตร และถือว่าการนิเทศเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้วยความสำคัญและจำเป็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าถ้ากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผนร่วมวิเคราะห์รวมทั้งร่วมมือกันหาแนวทางเลือกที่จะพัฒนาได้ถูกทางร่วมปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้ครู นักเรียน และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพบรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

1.2 คำถามของการวิจัย

1.2.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์ อยู่ในระดับใด

1.2.2 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์ ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตามระยะการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหริศนธ์

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชารี มณีศรี (2542), กรองทอง จิรเดชากุล (2550), กระทรวงศึกษาธิการ (2550), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556), วัชรา เล่าเรียนดี (2550), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2001), Harris (1985) แล้วสังเคราะห์ออกมาได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และ 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาากาศสินธุ์ จำนวน 1,917 คน

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาากาศสินธุ์ จำนวน 323 คน โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (ไพศาล วรรคมา, 2562, น. 461)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนากการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาากาศสินธุ์ โดยใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลโดยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการพัฒนากการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาากาศสินธุ์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน และผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลนวัตกรรม ที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการนิเทศภายในโครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาวิจัยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 ศึกษาธิการภาค 12

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การให้คำแนะนำช่วยเหลือครูภายในโรงเรียน ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาการกำหนดความต้องการในการนิเทศ การวิเคราะห์ปัญหาโดยการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการ นิเทศภายในโรงเรียน การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลางบประมาณ กำลังคน และการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา

2. การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรการโดยการการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศการเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกับการกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศและการจัดทำโครงการนิเทศ

3. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการในชั้นเรียนโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้คำปรึกษาช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอ การส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนา

ผู้เรียนตามศักยภาพและการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน

4. การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า การกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผลการกำหนดวิธีการประเมินผลการประเมินผลการนิเทศจัดในรูปของคณะกรรมการการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผลการนำผลการประเมินมาใช้และการสรุปและรายงานผล

5. การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการเทศภายในสถานศึกษา การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ การเผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการพัฒนา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล ได้แบ่งออกเป็น 5 หน่วย คือหน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และหน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สภาพปัจจุบัน หมายถึง ระดับปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนในปัจจุบันของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และ 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ระดับความคาดหวังทางการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และ 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียน ไม่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์แบ่งขนาดของโรงเรียนเป็น 4 ขนาด ดังนี้

1. ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 119 คนลงมา
2. ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน
3. ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720-1,679 คน
4. ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

1.6.2 ได้แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

1.6.3 ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

1.6.4 เพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจเรื่องที่ศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. การบริหารการศึกษา
2. การนิเทศการศึกษา
3. การนิเทศภายในโรงเรียน
4. ทฤษฎีความต้องการหรือความต้องการจำเป็น (Needs)
5. แนวทางการพัฒนา
6. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 การบริหารการศึกษา

2.1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาคือหลักวิชาอันเป็นสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีหลักการกระบวนการ และปัจจัยที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามแนวทางด้านการศึกษาได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการบริหารและการบริหารการศึกษาสรุปได้ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2540, น. 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของสงกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันทำกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

สันติ บุญภิรมย์ (2552, น. 42) การบริหาร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนสนับสนุนในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

Hersey Blanchard and Johnson (2001, อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, น. 25) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่าง ๆ งบประมาณและเทคโนโลยีเพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

จอมพงษ์ มงคลวนิช (2555, น. 23) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษานั้นมักจะอิงอยู่กับความหมายของการบริหารทั่วไป ทั้งนี้เพราะการบริหารทั่วไปมีอิทธิพลต่อการบริหารการศึกษา โดยตลอดและเนื่องจากศาสตร์การบริหารการศึกษาเริ่มพัฒนามาพร้อม ๆ กับศาสตร์การบริหารอื่น ๆ ดังนั้น นักบริหารการศึกษาตลอดจนนักวิชาการบริหารการศึกษาจึงได้รับเอาแนวคิดหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ทางการบริหารทั่วไปมาใช้ด้วยเหตุนี้ความหมายของการบริหารการศึกษาจึงสอดคล้องกับความหมายของการบริหารทั่วไปอย่างมีอาจหลีกเลี่ยง ดังตัวอย่างเช่น

1. การบริหารการศึกษา หมายถึง “กิจกรรมที่คนกลุ่มหนึ่งร่วมกันดำเนินการเพื่อทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ นักเรียนมีความเจริญงอกงามตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร” หรือการบริหารการศึกษา หมายถึง “การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือองค์การการศึกษา โดยมุ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือตามจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่กำหนดไว้”

2. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรมทั้งในด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน

3. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถพฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้ค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีต่อบุคคลเพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

สรุปความหมาย การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาบุคคลในองค์กรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความสามารถ ความคิด ความเป็นคนดีเพื่อให้สามารถดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2.1.2 ขอบข่ายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนเก่ง เป็นคนดีและมีความสุข การที่จะบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของสถานศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2559, อ้างถึงใน จันทราณี สวงนนาม, 2553, น. 144) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจการบริหารสถานศึกษา เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

- อันดับ 1 การบริหารงานวิชาการ
- อันดับ 2 การบริหารงานบุคคล
- อันดับ 3 การบริหารงานกิจการนักเรียน
- อันดับ 4 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ
- อันดับ 5 การบริหารงานอาคารสถานที่
- อันดับ 6 การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตามหลักการกระจายอำนาจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานรองรับการกระจายอำนาจทางการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยดำเนินการในบริบทของการจัดการศึกษาของไทยมาก่อน (แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่และสถานศึกษา สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2555) จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติมีกรอบการปฏิบัติที่ชัดเจนจะได้ดำเนินการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้นขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษาภายหลังการปฏิรูปการศึกษาจึงมี 4 ด้านคือ

1. งานด้านวิชาการ
2. งานด้านงบประมาณ
3. งานด้านการบริหารงานบุคคล
4. งานด้านการบริหารงานทั่วไป

หากเปรียบเทียบกับกรอบโครงสร้างของงานบริหารโรงเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิมกำหนดไว้ จะพบว่างานการบริหารงานทั่วไปตามโครงสร้างใหม่จะรวมเอางานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งได้เพิ่มเติมงานด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานวางแผนการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน และงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ใน

ขอบข่ายของงานวิชาการ งานงบประมาณ และงานการบริหารงานบุคคล มารวมไว้เป็นงานการบริหารงานทั่วไป จึงเห็นได้ว่างานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษาต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น

การบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงมีนักวิชาการได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

การวิจัยของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, น. 145-146) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ศึกษาธิการจังหวัด (Superintendents of School) สรุปได้ว่า งานบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกระทำมี 5 ประการ คือ

1. การทำงานประสานกับประชาชนทั้งในชุมชน ในสถานศึกษาประจำท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในส่วนของการศึกษาของจังหวัดและกับนักเรียน
2. การบริหารงานธุรการต่าง ๆ ในสำนักงานศึกษาธิการและในสถานศึกษา
3. การบริหารและพัฒนาอาคารสถานที่และบริเวณสถานศึกษาตลอดจนการซ่อมแซมจัดทาสถุครุภัณฑ์ สำหรับอาคารสถานที่และบริเวณเหล่านั้น
4. การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ หลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอนและโครงการทางวิชาการอื่น ๆ ของโรงเรียน
5. การให้บริการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาโดยทั่วไปและช่วยเหลือพัฒนาวิชาการศึกษาตลอดจนอาชีพนักบริหารให้ก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับนับถือ

Ramseyer, et al. (n.d., อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, น. 146) ได้ทำการวิจัยให้ฝ่ายการศึกษาของรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาสรุปการบริหารการศึกษามี 8 ประการตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน
2. งานปกครองนักเรียน
3. งานการเป็นผู้นำชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. งานบริหารบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของฝ่ายการศึกษาทั้งที่เป็นครูและมีไม่ใช่ครู
5. งานบริหารอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน
6. งานจัดการอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน
7. งานจัดระบบบริหารสถานศึกษาให้ถูกต้องตามหลักการบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ
8. งานบริหารธุรการ การเงิน และบริการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

Robert S. Fisk (อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, น. 146-147) สรุปว่าภารกิจของผู้บริหารการศึกษาที่ต้องปฏิบัติมีเพียง 4 ประการเท่านั้น คือ

1. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ (Responsibilities Relating to the Community)

2. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสทางการศึกษาหรืองานในด้านวิชาการ (Improvement of Educational Opportunity)

3. การบริหารงานบุคคลทุกประเภทนับตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุแต่งตั้งการพัฒนา และปรับปรุงครู เจ้าหน้าที่และนักเรียนตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือจากโรงเรียนของบุคคลทุกประเภท (Obtaining Developing and Improving Personnel)

4. การบริหารธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ บริเวณและบริการต่าง ๆ (Providing And Maintaining Funds and Facilities)

โดยแท้จริงแล้วงานบริหารสถานศึกษานั้นไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ภาระหน้าที่ของผู้บริหารและงานที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติย่อมต้องมีงานทุกอย่างที่เหมือนกันทั้งสิ้น โดยงานวิชาการเป็นงานหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียน ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงานอื่น ๆ นั้นเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน มีผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดถือเอางานวิชาการเป็นหลักในการบริหารและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้ (Effective School) ตรงกันข้ามกับผู้บริหารที่ไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการอาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ทางวิชาการ มองเห็นงานอื่นสำคัญกว่างานวิชาการ จึงไม่สามารถที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ดังนั้นองค์การที่มีสถานศึกษาอยู่ในสังกัด จึงต้องมีการกำหนดขั้นตอนในการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (มาตรา 52) กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยรัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ดังนั้น หลักสูตรการผลิตครูในระดับปริญญาตรี จึงพัฒนาจากระยะเวลา 4 ปี มาเป็น 5 ปี โดยกำหนดให้ปีที่ 5 เป็นปีแห่งการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ได้มาตรฐานวิชาชีพ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาก็จำเป็นต้องมีคุณสมบัติ ตามหลักเกณฑ์ มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ

จำเนียร พลหาญ (2553, น. 8) ได้กล่าวถึง การบริหารในยุคการบริหารเชิงมนุษย์สัมพันธ์ จากแนวคิดของแมรี พาร์เคอร์ ฟอลเลต (Mary Parker Follett) สรุปลงได้ดังนี้ ฟอลเลต เชื่อว่าการรู้จักจิตใจคนจะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานนำไปสู่เป้าหมายการทำงานที่ดีซึ่งสรุปหลักการร่วมมือในการทำงานดังนี้

1. แต่ละแผนกขององค์กรใด จะต้องมีความร่วมมือในแนวราบ แทนที่จะเป็นความร่วมมือในแนวตั้งโดยผ่านทางผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

2. ความร่วมมือจะต้องมีทั้งในชั้นวางแผนและชั้นนำแผนออกปฏิบัติ

3. ความร่วมมือไม่ใช่ทำเป็นครั้งคราว แต่จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง

จอมพงศ์ มงคลนิช (2555, น. 30) ได้กล่าวไว้ว่า ภารกิจในการบริหารงานการศึกษาหรืองานบริหารการศึกษา สามารถจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการสอน เป็นต้น

2. การบริหารงานธุรการเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงิน วัสดุครุภัณฑ์ สถานที่ งานสารบรรณ งานบริการต่าง ๆ เป็นต้น

3. การบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล เริ่มตั้งแต่การสรรหาคนหรือครูมาทำงาน การจัดบุคคลเข้าทำงาน การธำรงรักษาและการเสริมสร้างขวัญกำลังใจการพัฒนาบุคลากร และการให้บุคคลพ้นจากการทำงาน

4. การบริหารกิจการนักเรียน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น การปฐมนิเทศนักเรียน การปกครองนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การจัดกิจกรรมทั้งด้านดนตรี และกีฬา เป็นต้น

5. การบริหารงานด้านสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการบริหารงานเกี่ยวกับการสัมพันธ์กับชุมชน เช่น การสอนให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปเผยแพร่ในชุมชน หรือการนำเอาความรู้จากชุมชนมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารการศึกษา คือ งานเกี่ยวกับกรอบแนวคิด และขอบข่ายในการบริหารงานเพื่อเป็นการพัฒนางานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาคิดค้น หรือสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และนำไปสู่เป้าหมายในการทำงานที่ดี โดยมุ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือสถานศึกษาที่กำหนดไว้

2.2 การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา ได้มีผู้นิยามความหมายไว้แตกต่างกันไว้หลากหลายแนวคิด ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

จันทราณี สงวนนาม (2553, น. 159) กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นการนิเทศในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพ การเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจซึ่งผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอนและบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน

สันติ บุญภิรมย์ (2553, น. 292) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึงส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้มอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่การศึกษา คือศึกษานิเทศก์ได้ช่วยครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้บรรลุไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของชาติโดยรวม

นิตยา เปลื้องนุช (2554, น. 96) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่เป็นปรัชญาเพราะเป็นเรื่องของการแสวงหาความจริงในการทำงานของครู (Reality) มุ่งความรู้ (Knowledge) และคุณค่าทางการศึกษา (Value) เป็นวิทยาศาสตร์และมีความเป็นประชาธิปไตยซึ่งการนิเทศการศึกษาจะมีผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถ เทคนิค ทักษะและวิธีการของผู้นิเทศเป็นประการสำคัญ

จิตติมา วรณศรี (2557, น. 107) กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศกับครูเพื่อดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่ครู

Daresh (2001, p. 32) กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า คือ การนิเทศการศึกษาของครูเป็นหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพครูที่จะนำไปสู่การปรับปรุงในด้านการเรียนการสอน และการเรียนรู้การปฏิบัติงานตามสภาพจริงของนักเรียน

Zepeda (2007, p. 43) ได้ให้ความหมายของการนิเทศทางการศึกษาไว้ว่าเป็นการนิเทศการศึกษาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จของนักเรียน ช่วยในการพัฒนาครูและการศึกษาโดยการเสริมสร้าง

ความร่วมมือระหว่างนักการศึกษา กับการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จด้านการสอนของโรงเรียน

Nolan and Hoover (2008, p. 12) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาคือ การนิเทศการสอน การนิเทศการสอนคือการทำงานอย่างมืออาชีพกับครูเพื่อตรวจสอบสิ่งที่ดีที่สุดในระดับเรียนและสิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุง

จากความหมายที่นักวิชาการและนักการศึกษากล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนางานและพฤติกรรมเป็นการดำเนินการในลักษณะการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาต้องการ

2.2.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาจะต้องกำหนดความมุ่งหมายไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้นิเทศซึ่งจะช่วยให้งานนิเทศการศึกษابرลุตามที่กำหนดไว้ นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความมุ่งหมายการนิเทศการศึกษา ดังนี้

อารมณ ฉนวนจิตร (2551, น. 16-28) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจเด็กดีขึ้น
2. เพื่อช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
3. เพื่อช่วยครูในการจัดหาและเลือกสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน
4. เพื่อช่วยครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
5. เพื่อสร้างลักษณะการเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความรู้ความสามารถพิเศษและประสบการณ์ของเขามาใช้ให้เป็นประโยชน์ สามารถแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารได้
6. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ
7. เพื่อกระตุ้นให้ครูรู้จักการประเมินผลงานของตนเอง
8. เพื่อช่วยให้ครูมีความรู้สึกว่าได้บรรลุผลสำเร็จมีความอบอุ่นใจ ปลอดภัยและมีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. เพื่อกระตุ้นให้ครูร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรหรือเพื่อปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

10. ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ช่วยให้ชุมชนเข้าถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียนและนักเรียน

จันทรานี สงวนนาม (2553, น. 160) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษามีจุดหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหาร และจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมท่าต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาวิชาชีพ
5. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบบริหารโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก่อนตัดสินใจ ร่วมทำร่วมรับผิดชอบได้ชื่นชมในผลงาน
6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 226) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อสำรวจวิเคราะห์ วิจัยและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. เพื่อพัฒนาหลักการและสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและครูอาจารย์
5. พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553, น. 5) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศเพื่อการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก
3. เพื่อการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา
4. เพื่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ
5. เพื่อการพัฒนาระบบการนิเทศในโรงเรียนมาตรฐานสากล

6. เพื่อการส่งเสริมการวิจัย

7. เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้

กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ (2554, น. 57) ได้สรุปว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูค้นหา และรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง
2. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเอง โดยช่วยให้ครูรู้ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และจะแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร
3. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงในอาชีพ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน
4. เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ และนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้
5. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียนและให้การสนับสนุนโรงเรียน
6. ช่วยให้ผู้เข้าใจถึงปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา

จิตติมา วรรณศรี (2557, น. 107) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้คำแนะนำ ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู
2. เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผล
3. เพื่อส่งเสริมครูได้เรียนรู้ คิดค้นและพัฒนานวัตกรรม/วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน
4. เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น
5. เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนในชั้นเรียน
6. เพื่อติดตามดูแลการจัดการเรียนรู้และดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด
7. เพื่อส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
8. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมการคิดค้นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
9. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครู
10. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย

Briggs and Justman (1982, p. 5) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาการ
2. ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของครู
3. ช่วยให้ครูมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

Gwynn (1989, pp. 27-28) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
2. ช่วยให้ครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ
3. ช่วยให้ครูมีสื่อการเรียนการสอน
4. ช่วยให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน
5. สร้างลักษณะของการเป็นผู้นำให้กับครู
6. ช่วยให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องตามหลักการ
7. ช่วยให้ครูประเมินการทำงานของตนเอง
8. ช่วยให้ครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการทำงาน
9. สร้างความร่วมมือแก่คณะครูในการพัฒนาหลักสูตร
10. ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนสู่สาธารณชน

Adams and Dicky (2008, pp. 22-23) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูมีทิศทางในการปฏิบัติงานของตนเอง
2. เพื่อให้ครูแยกแยะและวิเคราะห์ปัญหาระหว่างการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น
3. เพื่อให้ครูรู้สึกปลอดภัยและมีความมั่นใจในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน
4. ช่วยให้ครูมีแหล่งอ้างอิงที่จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน
5. ชี้แจงแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนสู่ชุมชน
6. ช่วยให้ครูมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาตามปรัชญาที่กำหนดไว้

จากความหมายที่นักวิชาการและนักการศึกษากล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนในองค์กรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในงานพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนช่วยประสานงานให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างงานทุกงานที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจแก่บุคลากรเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

2.2.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบันทำให้มองเห็นว่าการนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551, น. 18) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นเนื่องจากสภาพเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี

รวมทั้งความสามารถของครูผู้สอนที่แตกต่างกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือซึ่งกันและกันให้สอดคล้องกับปรัชญา หลักการศึกษาตลอดจนความต้องการในการพัฒนาตนเอง เพื่อยกระดับวิชาชีพครู จึงจำเป็นจะต้องมีการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552, น. 2) กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศศึกษามีดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้งแม้แนวคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะจึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

4. การศึกษาของประเทศเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติจะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา

5. การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ เพื่อเป็นการให้บริการแก่ครูที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน

6. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญของงานของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตามแต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง

7. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการจัดกิจกรรม

8. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคลากรที่ทันสมัยอยู่เสมอเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ

ราณี กุญรัมย์ (2553, น. 13) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิวัฒนาการทางการศึกษารวมทั้งจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ความสามารถของครูที่แตกต่างกันไป โดยใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือซึ่งกันและกันให้สอดคล้องกับปรัชญาหลักการศึกษาเพื่อยกระดับวิชาชีพ

ครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงจึงจำเป็นต้องมีการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

2.2.4 หลักการนิเทศการศึกษา

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโจน์ (2553, น. 227) กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาว่าเป็นแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นที่ต้องนำไปปฏิบัติคณะทำงานนิเทศภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะทางด้านวิชาการ จำนวนผู้ผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงาน หลักการนิเทศภายในสถานศึกษามีดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบและมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลเน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถออกมาได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดีและสามารถที่อยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพันและความมั่นคงด้านงานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สึภาคภูมิใจเป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้ ความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

จอมพงศ์ มงคลพานิชย์ (2554, น. 138) กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยยึดเป้าหมายหลัก คือคุณภาพของผู้เรียน โดยผู้บริหารต้องยอมรับว่าการนิเทศการสอนเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยตรงมีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบเน้นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย สร้างขวัญและกำลังใจทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในความสามารถของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

Mark and Stoop (1985, p. 5) กล่าวถึงหลักการของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจะเป็นบริการที่ทำเป็นทีมและอาศัยความรับผิดชอบของครูใหญ่
  2. ครูทุกคนต้องการและมุ่งหวังจะได้รับความช่วยเหลือด้านการนิเทศการบริการ อันนี้จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของครูใหญ่
  3. การนิเทศการศึกษา ถูกปรับให้ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคลที่เป็นบุคลากรของโรงเรียน
  4. การนิเทศการศึกษา ช่วยจำแนกความต้องการของบุคลากรของโรงเรียน
  5. การนิเทศการศึกษา จะช่วยให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาชัดเจนขึ้น
  6. การนิเทศการศึกษา จะต้องช่วยปรับปรุงทัศนคติ และสัมพันธภาพของมวลสมาชิกของคณะบุคคลในโรงเรียน และช่วยพัฒนาด้านความรู้สึกร่วมกันที่ดี
  7. การนิเทศการศึกษา ต้องช่วยในการจัดและบริหารกิจกรรมในหลักสูตรสำหรับนักเรียน
  8. ความรับผิดชอบในการปรับโครงการการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นหน้าที่ของครูซึ่งทำเพื่อชั้นเรียนและเป็นความรับผิดชอบของครูใหญ่ในการทำเพื่อโรงเรียน
  9. การนิเทศการศึกษา ต้องมีการจัดงบประมาณไว้ในงบประมาณประจำปี
  10. การนิเทศการศึกษา ต้องมีการวางแผนการทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม
  11. การบริหารโครงการนิเทศ จะต้องจัดเป็นคณะบุคคล
  12. การนิเทศการศึกษา ควรช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนและนำผลการวิจัยทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้
  13. การวัดประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ควรประเมินโดยผู้ที่ร่วมในโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ
- Sergiovanni and Starratt (1988, pp. 3-4) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษา ดังนี้
1. การนิเทศการศึกษาต้องคำนึงถึงการปรับปรุงทางการเรียนโดยทั่วไป
  2. การนิเทศการศึกษาต้องคำนึงถึงการจัดให้มีความสะดวกสบายทางวัตถุต่าง ๆ และรวมไปถึงดำเนินการโดยทั่วไป
  3. การบริหารและการนิเทศ โดยหน้าที่แล้วไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองอย่างจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องดำเนินงานด้านระบบการศึกษา
  4. การนิเทศการศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์และจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาประชาธิปไตย

5. การนิเทศการศึกษา จะต้องยึดทัศนคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์
6. การนิเทศการศึกษาในสถานที่ที่ไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ จะต้องใช้กระบวนการแก้ปัญหาการศึกษา การปรับปรุงและการประเมินผลทั้งส่วนที่เป็นกระบวนการและผลที่เกิดขึ้น
7. การนิเทศการศึกษาจา เป็นต้องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ไม่ใช่การเขียนใบสั่งให้ทำ ต้องมีการวางแผนอย่างมีระเบียบ มีการประสานความร่วมมือกัน
8. การนิเทศที่ดี จะต้องเป็นวิชาชีพ ต้องส่งเสริมการหาแนวทางการประเมินบุคลากรวิธีการและผลจะต้องมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ตั้งไว้

Beach and Reinhartz (2000, น. 9) ได้กล่าวถึงหลักการในการดำเนินการนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. ครูสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนโดยการปรับพฤติกรรมของตนเอง
2. การตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับพฤติกรรมของตนเองต้องมาจากภายในตัวครูเองมากกว่าการถูกบังคับจากผู้อื่น
3. พฤติกรรมการสอนของครูจะได้รับการศึกษาวิเคราะห์และระบุได้อย่างชัดเจน โดยผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันอย่างไม่เป็นทางการ การเยี่ยมชั้นเรียน และการสังเกตอย่างเป็นระบบ
4. ผู้นิเทศสามารถให้มุมมองที่เป็นประโยชน์แก่ครูได้ โดยใช้การสอนและการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเอื้ออำนวยและการสังเกตห้องเรียน
5. เมื่อได้สารสนเทศที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลง

จากที่นักวิชาการและนักการศึกษากล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า หลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษา คือกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยยึดเป้าหมายหลักคือคุณภาพของผู้เรียนโดยผู้บริหารและครูมีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์งานร่วมกันเน้นการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักการคือ นิเทศเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการเรียนการสอนสร้างความเข้าใจที่ดีในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งเป็นการพัฒนาวิชาชีพให้ครูมีความรู้สึกรักภูมิใจในวิชาชีพ

2.3 การนิเทศภายในโรงเรียน

2.3.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ร่วมมือกันวางแผนดำเนินการตรวจสอบประเมินผล โดยผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ดำเนินการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อช่วยพัฒนาให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, น. 25) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) ความมุ่งหมายทั่วไป เพื่อให้ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาได้ เพื่อพัฒนาความสามารถของครู เพื่อช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้อัตโนมัติ ตลอดจนช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้และเพื่อให้ครูเกิดความงอกงามทางวิชาชีพ 2) ความมุ่งหมายเฉพาะเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานในเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้สถานศึกษามีแผนการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อเน้นให้มีการวิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการเน้นทักษะกระบวนการคิด ฯลฯ และเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551, น. 23) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการ มีการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย โดยใช้เทคนิค ชี้แนะ กระตุ้น ยั่วยุ ส่งเสริมช่วยเหลือ ให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญาจิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เต็มตามวัยและศักยภาพส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมทำให้ผลการศึกษาดีขึ้น พัฒนาขึ้น

ราณี กุญรัมย์ (2553, น. 13) ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ กระบวนการช่วยเหลือและแนะนำการพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษา และงานในหน้าที่ราชการให้เป็นตามมาตรฐานการศึกษาโดยความร่วมมือของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษาจนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

พศิน แดงจวง (2554, น. 46) กล่าวถึง การนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในบริบทเดียวกันได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อช่วยกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานของหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติเพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มพลังและศักยภาพในการปฏิบัติงานของวิชาชีพครู รวมทั้งส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ การนิเทศเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษาด้วยเจตนารมณ์

ให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษา เข้มแข็ง

บุญยวีร์ นาราษฎร์ (2556, น. 10) ได้สรุปความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้นิเทศใช้กระบวนการกระตุ้น ย้ำๆ ท้าทาย ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ สนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยผ่านครูและผู้บริหารโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

วีชรา เล่าเรียนดี (2556, น. 71) กล่าวถึง การนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการช่วยเหลือปฏิบัติงานร่วมกับครูในโรงเรียนด้วยวิธีการช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำให้ครูสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาในวิชาชีพของตนเองให้เจริญก้าวหน้าและเป็น ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริงเป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์พร้อมกับการสร้าง กำลังใจในการนิเทศตนเองและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ทัศนิตมา พงษ์พรม (2558, น. 16) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการ พัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารร่วมมือกับครูผู้สอนในการพัฒนา การเรียนการสอนผ่านการชี้แนะ แนะนำส่งเสริมให้การช่วยเหลือในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน

จากความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อการแก้ไขปรับปรุงและ พัฒนางานในวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มี คุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.3.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

ในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนจำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเพราะ จุดมุ่งหมายจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถมองเห็นแนวทางในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศ บรรลุผล มีนักการศึกษาได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

สุรพล สีขาวอ่อน (2550, น. 10-11) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ธนพรรณ ทองสังข์ (2551, น. 17) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือความพยายาม ในทุกทางของผู้ทำหน้าที่นิเทศและบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนากระบวนการ ทำงานให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่ผู้เรียน

นภาพร วงศ์ษาญาติ (2551, น. 22) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ กระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเป็นความพยายามที่จะให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการสอนของครูให้ดีขึ้น

จิตติมา วรรณศรี (2557, น. 29) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า

1. เพื่อให้คำแนะนำในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู
2. เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผล
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้คิดค้นและพัฒนานวัตกรรม วิธีการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน

4. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น
5. เพื่อช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหานักเรียนในชั้นเรียน
6. เพื่อติดตาม ดูแลการจัดการเรียนรู้และดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด
7. เพื่อส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย ที่จะช่วยเหลือ ประสานงานให้บุคลากร ในโรงเรียนได้ปรับปรุงตนเอง ทั้งด้านการสอน บุคลิกภาพ สร้างขวัญและกำลังใจ ความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความก้าวหน้า

2.3.3 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและได้ผลดีนั้น จำเป็นต้องมีหลักการซึ่งได้กล่าวอ้างแนวและหลักการจากนักการศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าในด้านการนิเทศภายในเพื่อใช้ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียนต่อไป

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, น. 112) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาว่าเน้นที่กระบวนการประชาธิปไตยเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ ขณะเดียวกันก็มุ่งส่งเสริมความคิดริเริ่ม การช่วยเหลือ และส่งเสริมความคิดอย่างเสรีให้แก่ครูในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง ให้สามารถนำตนเองได้แทนที่คอยรับคำแนะนำช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ผู้นิเทศต้องถือการนิเทศการศึกษาเป็นการใช้อิทธิพล (Influence) มากกว่าการทำอำนาจหน้าที่ (Authority) คำว่าอิทธิพล หมายถึงการส่งเสริมให้บุคคลมีการกระทำ เจตคติ ความสนใจ และนิสัยอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการโดยอาศัยการศึกษา การสื่อสาร การฝึกอบรม การประเมินผล และการกำหนดมาตรฐานส่วนการใช้อำนาจหน้าที่ หมายถึงอำนาจในการสั่งการที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้กระทำตามความรับผิดชอบและภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามสายแห่งการบังคับบัญชาการให้อำนาจหน้าที่ที่มีสภาพเป็นการบังคับให้บุคคลต้องยอมรับที่จะมีพฤติกรรมตามที่แนะนำโดยปราศจากการไตร่ตรองและการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, น. 227) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่า หลักการการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศเพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนโดยเฉพาะทางด้านวิชาการให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงาน หลักการการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลเน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไรจะมีวิธีการแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นสร้างความเข้าใจระหว่างกันสร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพรวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สีกภาคภูมิใจในอาชีพ
8. เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, น. 27) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้ การดำเนินการนิเทศจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอน กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งบุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียนคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาครูและนักเรียน

บรรหาญ บุญจันทร์ (2550, น. 24) ได้สรุปหลักการการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน โดยความสมัครใจในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือให้งานจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยหลักการและกระบวนการในการนิเทศที่ถูกต้องมีความเป็นวิทยาศาสตร์และมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนที่พึงประสงค์

จุไรรัตน์ สุธรรุ่ง (2550, น. 12) ได้กล่าวถึง หลักการการนิเทศภายในโรงเรียนว่าหลักการการนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบขั้นตอนตามหลักวิชาการมีความเป็นประชาธิปไตยสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู โดยความร่วมมือ

ของบุคลากรในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551, น. 11) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะร่วมมือกันกับครูผู้สอน ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายการจัดการศึกษา และเน้นความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าการใช้อำนาจหรือเผด็จการ โดยมีหลักการว่าผู้บริหารและผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้นำประชาธิปไตยคำนึงถึงศักยภาพของบุคลากร ซึ่งอาศัยการประสานความคิดใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือกันแก้ปัญหาโดยใช้หลักเหตุผล ความจริง การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และต้องอาศัยหลักปรัชญาทางการศึกษาและหลักการประเมินผลโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ต้องมีความยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับผู้เรียน

ฉวีวรรณ พันวัน (2552, น. 9) สรุปไว้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการร่วมกันทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพตามจุดหมายของหลักสูตร

ราณี กุญรัมย์ (2553, น. 25) ได้สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีหลักการนิเทศที่สำคัญที่จะต้องมีการดำเนินการ ซึ่งในการดำเนินการนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูและโรงเรียน มีการร่วมมือกันวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลเน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นการเสริมสร้างกำลังใจช่วยเหลือกันของบุคลากรในโรงเรียน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

สงคราม มังคะละ (2555, น. 3) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีม ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และชุมชนในการทำงาน
2. การใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการในการพัฒนาแบบองค์รวม สู่การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
3. พัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม (School Participatory Development) มุ่งเน้นให้โรงเรียนพัฒนาอย่างเป็นระบบ

วัชรรา เล่าเรียนดี (2556, น. 9) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. การให้ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration)
2. การสร้างความผูกพันต่อภาระหน้าที่ (Commitment) ด้วยความเต็มใจของบุคลากรในโรงเรียนและครู
3. การประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Interpersonal Relation)

4. การประสานกันทุกฝ่าย (Cooperation)
5. การเป็นประชาธิปไตย (Democracy)
6. การยึดหลักความแตกต่างของมนุษย์และพัฒนาการของมนุษย์แต่ละวัย (Individual Difference and Human Development)
7. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Common Goals) คือ คุณภาพการศึกษาของผู้เรียน (Student Quality)

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหลักแห่งความเป็นประชาธิปไตยในการนิเทศระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ หลักของการปฏิบัติงานการนิเทศที่มีแผนและกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องหลักของความเป็นผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ในการนิเทศโดยมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

2.3.4 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการปฏิบัติภารกิจรอบงานของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ในเรื่องของความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนนี้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, น. 4) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา
3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดปัญหามากที่สุด
4. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

บรรหาร บุญจันทร์ (2550, น. 22) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนเนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการความเปลี่ยนแปลงของสังคมและท้องถิ่น ส่งผลถึงความต้องการของนักเรียนและชุมชนซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้ถ่องแท้จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับสภาพและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น เพราะฉะนั้นในการดำเนินการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจ การประสานสัมพันธ์กันของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศภายใน

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551, น. 30) กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพราะเป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเอง ซึ่งเข้าใจปัญหาของเพื่อนร่วมงานด้วยกันเป็นอย่างดีสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดด้วยบรรยากาศแห่งความคุ้นเคยฉันท์มิตร ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ครูช่วยเหลือครูพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพปรับปรุงการเรียนการสอนทำให้ครูมีวิสัยทัศน์ ก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพราะเป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเอง ซึ่งเข้าใจปัญหาของเพื่อนร่วมงานด้วยกันเป็นอย่างดีสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดด้วยบรรยากาศแห่งความคุ้นเคยฉันท์มิตร ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้ครูช่วยเหลือครู พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพปรับปรุงการเรียนการสอนให้ครูมีวิสัยทัศน์ก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อนักเรียนมากที่สุด

2.3.5 ขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน

สิ่งสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้คือ การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่เปิดใจยอมรับของผู้ปฏิบัติงานและสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในหมู่คณะการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่มีแบบแผนมีลำดับขั้นตอน มีระบบ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในไว้ดังนี้

ซารี มณีศรี (2542, น. 202) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญเป็นขั้นตอนการปฏิบัติการทั้งด้านการบริหาร กระบวนการนิเทศและกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ สำนวจความต้องการของครู การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์เหตุของปัญหา การจัดลำดับ กำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาและดำเนินการตามความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 วางแผน นำเอาทางเลือกตามข้อที่ 1 มากำหนดรายละเอียดของกิจกรรม โดยเขียนเป็นโครงการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ หลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบโครงการแผนดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ การประเมินผลและผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ เป็นขั้นลงมือทำตามโครงการนิเทศที่กำหนดหลักการ โดยคำนึงถึงหลักการนิเทศ ทักษะ สื่อ เครื่องมือการนิเทศ การเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจ รวมทั้งการเสริมสร้างให้กำลังใจและช่วยเหลือจากผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการนิเทศตามโครงการที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ประเมินข้อคิดเห็น กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน รวมผลการประเมิน ข้อมูลป้อนกลับเพื่อทำการปรับปรุงต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, น. 137) กำหนดขั้นตอนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนการนิเทศ
2. การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศ
3. การปฏิบัติการนิเทศ
4. การสร้างขวัญและกำลังใจ
5. การประเมินผลการนิเทศ

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, น. 17) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็น กระบวนการที่สำคัญที่สุด โดยเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อทราบสภาพการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
2. เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา
3. เพื่อทราบความต้องการ
4. เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา
5. เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ไปสู่นาคตที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
6. เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก การวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษานั้น จะสอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดในการพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน แต่ละระดับ ดังนี้

1. เร่งรัดยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาด้าน วิชาการ และเทคโนโลยีให้ทัดเทียมกัน
2. กระจายทรัพยากรอย่างเสมอภาค เป็นธรรมและประหยัดระหว่างชั้นเรียน ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา
3. ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน
4. จัดการศึกษาภายในโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและสอดคล้องกันกับ

อาชีพในชุมชน

2.5 ให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข ปัญหาและพัฒนาการศึกษา

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายใน

การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในโรงเรียนโดยพิจารณากิจกรรมการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับ สภาพบริบท ทรัพยากรของสถานศึกษา เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน การให้คำปรึกษาแนะนำการศึกษา เอกสารการปฏิบัติการนิเทศภายในให้ได้ผลดีควรดำเนินการตามขั้นตอน คือ ประชุมผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องปฏิบัติการนิเทศภายในตามแผนงาน ประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนประชุม สรุปผลการนิเทศ และนำข้อมูลไปใช้ดำเนินการต่อไป

ขั้นที่ 4 การประเมินผล และการรายงานผลการประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อทราบผล การดำเนินงาน อาจประเมินทั้งก่อน ระหว่างและหลังการนิเทศ โดยมีขอบข่ายการประเมินตาม กิจกรรมในโครงการ เช่น ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ประเมิน ความคิดเห็น ประเมินกระบวนการและสรุปผลรวมการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุง การปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

วัชรา เล่าเรียนดี (2550, น. 27) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ได้ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูหรือคณะครู) เลือกประเด็น หรือเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงและพัฒนา นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ

2. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรม ใหม่ ๆ ที่สนใจ

3. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนด วันเวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

4. ดำเนินการตามแผนโดยครูและผู้นิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น. 12) ได้กำหนดขั้นตอนแนว ทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งไว้ว่า การนิเทศเพื่อส่งเสริมการนิเทศ ภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบระหว่างบุคคลภายนอกกับ บุคคลภายในสถานศึกษาในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มี

ประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศ เป็นการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบและสามารถดึงเอาข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการวางแผน และพัฒนาได้อย่างทันที่ตรงตามความต้องการของสภาพปัจจุบันและปัญหาอย่างแท้จริงอันได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน อีกทั้งต้องทำรายงานผลทั้งเอกสารและออนไลน์อีกด้วย

2. การวางแผนการนิเทศเป็นการสร้างความตระหนักให้มีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากรเพื่อให้เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนมีการส่งเสริมระบบการนิเทศและการสร้างสื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการนิเทศ

3. การดำเนินการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เป็นการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม ตามแผนการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา

4. การติดตามและประเมินผลที่เน้นผลงาน เป็นการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านกระบวนการนิเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมีการสรุปและรายงานผลการนิเทศและนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศต่อไป

5. การเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นการถอดบทเรียนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยประกาศเขตชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ และทำการเผยแพร่ มีการประกวดนวัตกรรม สังเคราะห์นวัตกรรม เผยแพร่นวัตกรรม และผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556, น. 22) ได้กำหนดขั้นในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน จากนั้นสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในจากผลการเรียนรายวิชา ผลการสอบ ผลการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ผลการฝึกงาน หรือความต้องการของครูและผู้เรียน เป็นต้น มีการระบุสภาพปัญหาโดยจำแนกตามครูผู้สอนรายวิชา และแผนกวิชา จากนั้นก็หาสาเหตุของปัญหาตามมาตรฐานและวิเคราะห์สรุปสาเหตุและความต้องการ

2. การกำหนดทางเลือกและวางแผน โดยการแต่งตั้งกรรมการวางแผนและจัดทำโครงการแล้วกำหนดทางเลือกและวางแผนการนิเทศ จากนั้นจัดทำโครงการนิเทศประกอบด้วย กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และจัดทำปฏิทินการนิเทศ

3. การปฏิบัติการนิเทศ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการจัดการเรียนการสอน แล้วประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4. ติดตามประเมินผลการนิเทศ โดยการแต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลฯ จากนั้นประชุมคณะอนุกรรมการฯ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล จัดปฏิทินการทำงาน จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลในแต่ละขั้นตอนตามแผนงานและโครงการ

5. รายงานผลการนิเทศและการนำไปใช้ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผลการนิเทศ แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผล จากนั้นจัดทำรายงานผลและเผยแพร่ผลการนิเทศ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 9-11) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศการศึกษา ในระดับสถานศึกษา คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพของโรงเรียนว่าโรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียนจนถึงเป้าหมายสุดท้ายคือคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีของการนิเทศเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

เป็นการกำหนดปัญหาและความต้องการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนดำเนินงาน

2. การแลกเปลี่ยนระดมความคิดวิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน

3. การจัดทำลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด

4. การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม การสัมมนา ฯลฯ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์หรือสร้างเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ

เป็นการนำปัญหาและความต้องการ กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมในการจัดทำแผนการนิเทศ ดังนี้

1. กำหนดแนวทาง/วิธีการพัฒนาที่หลากหลายตามปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการและจำเป็น มีการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. เลือกแนวทาง/วิธีการในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. วางแผนการดำเนินงานพัฒนา

3.1 การประชุมเตรียมการนิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

3.2 สร้างคณะนิเทศ เป็นทีมงานในการนิเทศร่วมกัน

3.3 กำหนดประเด็นการนิเทศ เป็นการกำหนดเนื้อหาที่จะนิเทศ

3.4 กำหนดระยะเวลาในการนิเทศ โดยกำหนดระยะเวลาในการนิเทศที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาและการพัฒนา

3.5 กำหนดวิธีการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการ เช่น การประชุมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน การสาธิต การบันทึกวิดีโอและการถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ การ Coaching and Mentoring ฯลฯ โดยเน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application การใช้ Clip Video การ Conference การใช้ Video Line You Tube Facebook Live เป็นต้น

4. จัดทำแผนการนิเทศ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินการ กิจกรรมสำคัญ ปฏิทินการปฏิบัติงาน ทรัพยากรที่ต้องการ เครื่องมือนิเทศ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ

สื่อและเครื่องมือนิเทศเป็นสิ่งที่ช่วยให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นสิ่งที่ช่วยเก็บรายละเอียดที่ผู้รับการนิเทศไม่สามารถแสดงออกมาได้และสามารถเก็บข้อมูลนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และสิ่งที่ทำให้มีความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

1. การสร้างสื่อการนิเทศที่ทำหการนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น วิธีการนิเทศ ทักษะการนิเทศ เทคนิคการนิเทศ โดยเป็นสื่อที่สอดคล้องในยุคศตวรรษที่ 21 เน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application การใช้ Clip Video การ Conference การใช้ Video Line You Tube Facebook Live เป็นต้น

2. สร้างเครื่องมือการนิเทศเพื่อเก็บข้อมูลเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาตรวจสอบ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพใ้่ง่ายสามารถเก็บข้อมูลที่ตอบประเด็นปัญหาความต้องการ และเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ

ดำเนินการนิเทศตามวิธีการการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่กำหนด

1. ประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด
3. การสะท้อนผลการนิเทศ
4. ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล

1. ประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน
2. ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่ต้องการในการนำผลไปใช้ในการพัฒนา หรือในแต่ละปีการศึกษา
3. รายงานผลการนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง
4. นำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป

Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2001, p. 35) นำเสนอขั้นตอนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. การประชุมร่วมกับครูก่อนการสังเกตการสอน ผู้นิเทศร่วมประชุมกับครูเพื่อพิจารณารายละเอียดก่อนการสังเกตการสอนของครู เกี่ยวกับเหตุผลและจุดมุ่งหมายของการสังเกตต้องการให้เน้นการสังเกตในประเด็นใดเป็นพิเศษวิธีการและรูปแบบการสังเกตที่จะนำไปใช้ เวลาที่ใช้ในการสังเกต และกำหนดเวลาที่ใช้ในการประชุมหลังการสังเกต
2. การสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน เป็นการติดตามการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสอดคล้องกับหลักการและรายละเอียดต่างๆที่กำหนด ผู้สังเกตอาจใช้วิธีการสังเกตเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้
3. การวิเคราะห์ติดตามผลการสังเกตการณ์สอน และพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครูผู้นิเทศหลังจากได้สังเกตการสอนและได้รับข้อมูลของครูมาแล้วให้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนับความถี่ตัวแปรบางตัวที่ได้กำหนดไว้จำแนกตัวแปรหลักที่เกิดขึ้นรวมทั้งค้นหาตัวแปรบางตัวที่

เกิดขึ้นใหม่จากการปฏิบัติหรือบางตัวที่ไม่เกิดขึ้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้นิเทศวางตัวเป็นกลางและให้ดำเนินการแปลความหมายของข้อมูล

4. ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการณ์สอน ผู้นิเทศจัดประชุมเพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและร่วมกันอภิปราย ซึ่งผลที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงการสอนได้

5. การวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน

Harris (1985, p. 87) ได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินเบื้องต้น (Assessing) เป็นกระบวนการการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อจะพิจารณาความจำเป็นในการเปลี่ยน เช่น ทำการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในองค์กรสังเกตและวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ในองค์กร และประเมินผลการปฏิบัติ

2. การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritization) เป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ

3. การออกแบบ (Design) เป็นกระบวนการในการวางแผนหรือโครงการของระบบเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรและใช้ทรัพยากรรวมทั้งทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. การประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การอำนวยการหรือการสั่งการ (Directing) เป็นกระบวนการในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่ประสบผลสำเร็จ การดำเนินงานทั้ง 6 ขั้นตอนในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนดังกล่าวนี้ มุ่งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาที่สำคัญทุกขั้นตอน ซึ่งต้องใช้ภาวะผู้นำในการนิเทศ

จากการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในทั้งจากนักการศึกษาและนักวิจัย สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน

องค์ประกอบแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียน	ชาร์ มิเนิสรี (2542)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	กรรทอง จิรเดชากุล (2550)	วัชรา เล่าเรียนดี (2550)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554)	หน่วยศึกษานิเทศก์ สอศ. (2556)	หน่วยศึกษานิเทศก์ สพฐ. (2562)	Glickman, Gordon และ Ross-Gordon (2001)	Harris (1985)	รวม
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการรับการนิเทศ	√	-	√	-	√	√	√	-	√	6
2. การวางแผนและพัฒนาการนิเทศ	√	√	√	√		√	√	√	√	8
3. การปฏิบัติการณ์นิเทศ	√	√	√	-	√	√	√	-	-	6
4. การติดตามและประเมินผลการนิเทศ	√	√	√	-	√	√	√	√		7
5. การสร้างขวัญและกำลังใจ	√	-	-	-	-	-	-	-	-	1
6. การสร้างความเข้าใจและการเตรียม การนิเทศ	-	√	-	√	√	-	√	-	-	4
7. การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศ	-	-	-	√	√		√	-	-	3
8. การเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน	√	√	√	-	√	√	√	-	-	6
9. การจัดลำดับความสำคัญ	-	-	-	-	-	-	-	-	√	1
10. ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกต การสอน	-	-	-	-	-	-	√	√	√	3
11. การสังเกตการสอน	-	-	-	-	-	-	-	√	-	1

จากตารางที่ 2.1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาได้แก่ ชาร์ (2542), กรรทอง จิรเดชากุล (2550), กระทรวงศึกษาธิการ (2550), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556), วัชรา เล่าเรียนดี (2550), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), Glickman, Gordon และ Ross-Gordon

(2001) และ Harris (1984) โดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ครั้งนี้นอกจากนั้นผู้วิจัยได้มีการปรับรวมองค์ประกอบที่ซ้ำซ้อนกัน เช่น การสร้างความเข้าใจและการเตรียมการนิเทศ การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศและการจัดลำดับความสำคัญมารวมในด้านวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน สังเกตการณ์สอนและประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการณ์สอนมารวมในด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปแล้วองค์ประกอบของการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และ 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

กรองทอง จิระเดชากุล (2550, น. 17) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ดังนี้

1. เพื่อทราบสภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
2. เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา
3. เพื่อทราบความต้องการ
4. เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา
5. เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
6. เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ชำนาญ แสงจันทร์ (2555, น. 11-29) กล่าวถึง ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจสิ่งเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียน
2. ตรวจสอบข้อมูลให้แน่ชัด
3. หามาตรฐานและคุณค่าของข้อมูล
4. บันทึกรายละเอียดความต้องการ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 9) กล่าวถึงการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเป็นการกำหนดปัญหาและความต้องการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนดำเนินงาน

2. การแลกเปลี่ยนระดมความคิดวิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน

3. การจัดทำลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด

4. การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม การสัมมนา ฯลฯ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์หรือสร้างเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนมีวิธีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วยแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนโดยศึกษาข้อมูลจากการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาและกำหนดเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานของงานที่ครบถ้วน เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหากำหนดประเด็นปัญหาและองค์ประกอบของปัญหาให้ชัดเจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน โดยพิจารณาจากปัญหาที่แท้จริงความจำเป็นเร่งด่วน ความรุนแรงของปัญหา และผลกระทบต่อเรื่องอื่น ๆ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ การประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาต่อไป

2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน

ชำนาญ แสงจันทร์ (2555, น. 17-18) กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการวางแผน มีการปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ทำความเข้าใจขอบข่ายอำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน ทำแผนและโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.2 นำผลการศึกษาข้อมูลจากสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมาจัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่าปัญหาใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนหลัง

1.3 ศึกษานโยบาย วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของหน่วยเหนือเพื่อจัดทำแผนให้สนองตอบส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ขั้นลงมือปฏิบัติการวางแผน

3. ขั้นประสานแผน มีรายละเอียดเป็นขั้นตอนได้แก่ การทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ งบประมาณ เวลา ประสานคนและประสานงาน

4. ขั้นเตรียมนำแผนไปปฏิบัติ โยทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน

4.1 จัดทำแผนเป็นรูปเล่ม

4.2 ทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพิษณุโลก (2555, น. 12) กำหนดการวางแผนในการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศให้ชัดเจน เพื่อบรรลุจุดหมายร่วมกัน
2. วางแผนการนิเทศร่วมกัน โดยกำหนดนัดหมายวัน เวลาที่จะนิเทศเป็นการล่วงหน้า และผู้รับการนิเทศควรส่งแผน ผลการดำเนินงานเพื่อให้ผู้นิเทศได้ศึกษารายละเอียดก่อนการนิเทศ
3. ชักซ้อมทำความเข้าใจกันระหว่างผู้ที่มีหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับวิธีการนิเทศ กิจกรรม สถานที่ ระยะเวลาในการนิเทศและผู้ร่วมนิเทศ
4. เลือกเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ต้องการนิเทศ
5. วางแผนและเตรียมการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรตามความจำเป็น เช่น อุปกรณ์เทคโนโลยี ยานพาหนะ เป็นต้น
6. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมมือกัน ทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อทราบปัญหาตามความจำเป็นเพื่อการซักถามและรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมระหว่างการดำเนินการนิเทศ
7. จัดทำแบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพ ผลการดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเก็บไว้คนละชุด เพื่อใช้ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องเพิ่มเติมระหว่างการนิเทศ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556, น. 64) กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการวางแผนพัฒนาการนิเทศภายใน ประกอบด้วย

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและจัดทำโครงการ
2. กำหนดทางเลือกและวางแผนการนิเทศ
3. จัดทำโครงการนิเทศ
4. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์
5. กำหนดวิธีการ/ขั้นตอนดำเนินการ
6. จัดทำปฏิทินการนิเทศ

สรุปได้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรการโดยการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ การเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน การกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ และการจัดทำโครงการนิเทศ

3. ด้านการการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

กรອງทอง จิระเดชากุล (2550, น. 17) กล่าวถึงขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน มีดังนี้

1. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ปฏิบัติการนิเทศภายในตามแผนงาน
3. ประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน
4. ประชุมสรุปผลการนิเทศ และนำข้อมูลไปใช้ดำเนินการต่อไป

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556, น. 67) กล่าวถึงขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน มีดังนี้

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศการจัดการเรียนการสอน
2. ประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

3. ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนตามโครงการนิเทศของสถานศึกษา
4. รายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน (2562, น. 10) กล่าวถึงขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน มีดังนี้

1. ประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศ ให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด
3. การสะท้อนผลการนิเทศ
4. ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

สรุปได้ว่าการดำเนินการในชั้นเรียนโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ จัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอ การส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำเทคนิค และวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน

4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (2556, น. 85) กล่าวถึง ขั้นตอนการติดตามและประเมินผลการนิเทศไว้ดังนี้

1. แต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผล
2. ประชุมคณะอนุกรรมการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล
3. จัดทำปฏิทินการทำงาน
4. จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สรุปผลในแต่ละขั้นตอนตามแผนงาน/โครงการ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 11) กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. ประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน
2. ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่ต้องการในการนำผลไปใช้ในการพัฒนา หรือในแต่ละปีการศึกษา
3. รายงานผลการนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง
4. นำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป

สรุปได้ว่า การดำเนินเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า การกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล การกำหนดวิธีการประเมินผล การประเมินผล การนิเทศจัดในรูปแบบของคณะกรรมการ การสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล การนำผลการประเมินมาใช้ และการสรุปและรายงานผล

5. ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ชญา ณรงค์ฤทธิ์ (2555, น. 117) กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การเขียนรายงาน บทความ
2. การจัดป้ายนิเทศ การทำโปสเตอร์แสดงผลงาน
3. การจัดอบรมให้ความรู้
4. การประชุมวิชาการ

ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, น. 86) กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน ดังนี้

1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. ประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จและเผยแพร่
3. ประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
4. สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
5. เผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (2556, น. 75) กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน ดังนี้

1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผลการนิเทศ
2. การรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ต้นในขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย
3. วิเคราะห์และประมวลผลการนิเทศ
4. จัดทำรายงานผลและเผยแพร่ผลการนิเทศ

สรุป การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ การเผยแพร่รวนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

2.4 ทฤษฎีความต้องการหรือความต้องการจำเป็น (Needs)

2.4.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น

นักวิชาการ นักประเมินทางการศึกษาหรือทางสังคมให้นิยามความหมายของคำว่า ความต้องการจำเป็น (Needs) ไว้หลากหลายที่สำคัญ ได้แก่

Stufflebeam, et al. (อ้างถึงใน ปานจันทร์ โททอง, 2542, น. 18-19) ให้นิยามสรุปได้ว่าความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่เป็นต้องได้รับการตอบสนอง หรือ ก่อให้เกิดประโยชน์ เมื่อได้รับการตอบสนองโดยให้ความหมายความต้องการจำเป็นตามมุมมอง (View) 4 ด้าน ดังนี้

1. มุมมองด้านความแตกต่าง (Discrepancy View) ความต้องการจำเป็น หมายถึงความแตกต่างระหว่างการกระทำ หรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (Desired Performance)

กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (Observed Performance)

2. มุมมองด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democratic View) ความต้องการจำเป็นหมายถึง ความปรารถนา ความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3. มุมมองด้านการวิเคราะห์ (Analytic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาลงความเห็นว่า มีความสำคัญต่อหน่วยงานและทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน

4. มุมมองด้านการวินิจฉัย (Diagnostic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่คุณได้พิจารณาแล้วว่าคุณมีความบกพร่อง หรือขาดหายไป (Deficiency of Absence) และพิสูจน์ความหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ หรือสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (What is?) กับสิ่งที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวัง (What should be?)

ทิพวรรณ ประเสริฐอาไพสกุล (2544, น. 14) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น เป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่คาดหวัง ซึ่งผลการประเมินความต้องการจำเป็นจะชี้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันที่ต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล

Mckillip (อ้างถึงใน ถนอมจิตต์ ขุทตะกะพันธ์, 2546, น. 27) กล่าวว่าความต้องการจำเป็น คือการตัดสินคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบและพยายามในการแก้ปัญหา 4 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคุณค่า แตกต่างกันแต่ละบุคคล
2. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
3. ความต้องการจำเป็น อยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ
4. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหา

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, น. 33) กล่าวว่า iva ความต้องการจำเป็น เป็นความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งปรารถนาจะเกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน เป็นสภาพที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุง แก้ไขตามการรับรู้ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.4.2 ประเภทของความต้องการจำเป็น

ประเภทความต้องการจำเป็นมีนักวิชาการ นักประเมินได้จัดประเภทความต้องการจำเป็นไว้หลากหลายที่สำคัญ มีดังนี้

Witkins and Alschuld (อ้างถึงใน ปานจันทร์ โททอง, 2542, น. 19) ได้จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 (Primary) ความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) เช่นนักเรียน ลูกค้า คนไข้ผู้ใช้ข้อมูล พนักงาน เป็นต้น

ระดับที่ 2 (Secondary) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการและกำหนดนโยบาย (Service Providers and Policymakers) เช่น ครู ผู้ปกครอง บรรณารักษ์ ผู้บริหาร ผู้จัดการ

ระดับที่ 3 (Tertiary) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทรัพยากรหรือวิธีแก้ปัญหา (Resources or Solutions) เช่น อาคารสถานที่ การอำนวยความสะดวก วัสดุ เทคโนโลยี การขนส่ง เงินเดือน และผลตอบแทน เงื่อนไขการทำงาน เป็นต้น

ถนอมจิตต์ ชูททะกะพันธ์ (2546, น. 27-28) ได้จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็นโดยใช้หลักการจัดประเภทตามคุณลักษณะดังนี้

1. ระดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของสังคม (Mega Needs, Social Needs) ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Macro Needs, organizational Needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคล (Group Needs) ความต้องการจำเป็นของบุคคล (Micro Needs Personal Needs) ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและกระบวนการ (Quasi Needs)

2. สิ่งที่ถูกประเมิน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิต (Output Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิตและความต้องการ (Product Needs, Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs)

3. เจ้าของความต้องการจำเป็น แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ ความต้องการจำเป็นทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ ความต้องการจำเป็นตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากร (Resources) และการแก้ปัญหา

Witkins (อ้างถึงใน สุวิมล ว่างวณิช, 2562, น. 51) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามองค์กรผู้รับและผู้ให้บริการ ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) หรือลูกค้าในทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน ความต้องการจำเป็นระดับทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (Service Providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของบุคลากรในหน่วยงาน ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร และความต้องการจำเป็นระดับตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ปัญหา (Resources Solution) ซึ่งช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงาน ในบรรดาความต้องการจำเป็นทั้งหมด Witkins เห็นว่า ความต้องการที่มีความสำคัญที่สุด คือ ความต้องการจำเป็นเป็นระดับปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรต้องรับใช้

Kaufman, Rojas and Mayer (อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2562, น. 49) ได้จำแนกความจำเป็นใหม่ตามแนวคิดเชิงระบบได้เป็น 4 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) ตามความคิดของ Kaufman, Rojas and Mayer ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (Needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและกระบวนการ ถือเป็นความต้องการจำเป็นเทียม (Quasi Needs) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (Needs) ความต้องการจำเป็นนี้ต้องมีการจำแนกเป็น
  - 1.1 ความต้องการจำเป็นระดับจุลภาค เน้นการวัดผลผลิต
  - 1.2 ความต้องการจำเป็นระดับมหภาค เน้นการผลิตผล
  - 1.3 ความต้องการจำเป็นระดับเมกะเน้นการวัดผลลัพธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่ควรจะเป็นด้านผลผลิต (Product Gap) ผลิตผล (Output Gap) และผลลัพธ์ (Outcome Gap) ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นเทียม (Quasi Needs) ความต้องการจำเป็น จำแนกเป็นความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ และปัจจัยโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่ควรจะเป็นด้านกระบวนการ (Process Gap) และด้านปัจจัย (Input Gap)

สุวิมล ว่องวานิช (2562, น. 53) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) เช่นความต้องการจำเป็นของครูในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

2. ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดล่วงหน้าว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อเตรียมการรับมือ หรือป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิด เช่น ความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตศึกษาในอีก 10 ปี ข้างหน้าจะมีลักษณะเช่นใดหากประเทศไทยจะเปลี่ยนผ่านตนเองเข้าสู่สังคมฐานความรู้ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากำลังคนระดับช่างฝีมือ เพื่อสร้างขีดสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิชยังแบ่งประเภทความต้องการจำเป็นตามขอบเขตการวิจัย ดังนี้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) มีกิจกรรมต้องดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (Needs Identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ปัญหา (Needs Solution)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าประเภทของความต้องการจำเป็น พบว่ามีการแบ่งประเภทความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้วิจัยว่าต้องการข้อมูลประเภทใด ซึ่งจะช่วยในการออกแบบการวิจัย การเก็บข้อมูลได้ตรงตามความต้องการหรือจุดมุ่งหมายในการประเมินความต้องการจำเป็นครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินความต้องการจำเป็นตามนิยามความแตกต่างและความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ

2.4.3 ขั้นตอนประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการวางแผนการดำเนินงานเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินไว้ ที่สำคัญมีดังนี้

มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน (2541, น. 11) ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นโดยทั่วไปไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็นให้ชัดเจน โดยขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน
2. ออกแบบประเมินความต้องการจำเป็น โดยทำการกำหนดรายการที่จะศึกษาให้ชัดเจนซึ่งรวมถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะในการศึกษา ขอบเขตเนื้อหาของความต้องการจำเป็นที่จะประเมิน และชนิดของความต้องการจำเป็นที่ต้องการจำแนก จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายจะนำไปสู่การเก็บรวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูลและกระบวนการรายงานผลที่ดี ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลอาจรวมถึงการจัดการเรื่องการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการจัดลำดับ
3. ประเมินความต้องการจำเป็นโดยการหาความแตกต่างระหว่างสถานะที่เป็นเป้าหมายกับสถานะที่เป็นจริง จากนั้นจึงศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างซึ่งเป็นปัญหา
4. จัดลำดับความต้องการจำเป็นหรือการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาซึ่งควรทำในรูปแบบของความจำเป็นสูงสุดและต่ำสุดโดยการวางขั้นตอนการเชิงปริมาณ เพื่อจัดลำดับความสำคัญรวมทั้งการจัดหมวดหมู่ของความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์สามารถใช้ในการวางแผนปฏิบัติการได้
5. การรายงานผลและการใช้ผล ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นจะทำให้เราทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องแก้ไข ทำให้เราสามารถกำหนดเป้าหมายของโครงการหรือการวางแผนโครงการต่าง ๆ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกหนทางแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการประเมินความต้องการจำเป็นคือการใช้ผลเพื่อการวางแผน การแก้ปัญหา การกำหนดเกณฑ์สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ หรือการยกระดับมาตรฐานและการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา ดังนั้นในขั้นสุดท้ายของกระบวนการ คือ การนำผลที่ค้นพบไปใช้ให้เกิดประโยชน์วิคิดิน แนะนำว่าการใช้ประโยชน์จากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพใน

ช่วงเวลาที่ยกมาคือสามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารได้เหมาะสมในช่วงเวลาที่มีอยู่

สุวิมล ว่องวานิช (2562, น. 81-83) ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาที่มุ่งหวัง (What should be?)
2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is?)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ 1) และข้อ 2) และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น
4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ 3) และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น
5. การศึกษากำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 4)

นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2562, น. 105) ยังได้สังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจากนักวิชาการด้านการประเมินไว้โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ

ระยะแรกเป็นระยะก่อนการประเมินประกอบด้วยขั้นตอนการเตรียมการมีการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวิสัยทัศน์ที่ต้องการจะให้เกิด กำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน ความต้องการจำเป็นกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็น และขั้นตอนการออกแบบการประเมินเกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยามประเภทขอบข่ายของการประเมินความต้องการจำเป็นการวางแผนงานด้านทรัพยากรค่าใช้จ่าย และระยะในการดำเนินงาน

ระยะที่สอง เป็นระยะระหว่างการประเมิน มีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่สาม ระยะหลังการประเมิน มีการนำผลไปใช้ประโยชน์ การเสนอผลหรือรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบกำหนดแนวทางการแก้ไขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นในขั้นของการนำผลไปใช้ประโยชน์นี้ แนวคิดของ Witkins and Altschuld จะแตกต่างจากแนวคิดอื่นตรงที่มีการนำเสนอให้มีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นมิได้หยุดแค่ขั้นการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น แต่ต้องวางแผนว่าจะนำเอาแนวทางที่กำหนดไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างไร เพื่อบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น มีขั้นตอนการดำเนินงานเหมือนกับการวิจัยโดยทั่วไป กล่าวคือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเทคนิควิธีการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงานและผลสมบูรณ์ ถ้าในขั้นตอนสุดท้ายมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

2.4.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

สุมิต ว่องวาณิช (2562, น. 277-279) กล่าวว่า การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์หาสาเหตุและการกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหา ซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย จะช่วยให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นทราบถึงความต้องการจำเป็น หรือปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก่อนปัญหาอื่น ซึ่งวิธีที่ใช้จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น มีหลายวิธีด้วยกัน ผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และดำเนินการด้วยความระมัดระวังภายในระยะเวลาและทรัพยากรที่จำกัด

วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นมีหลายวิธีแต่ละวิธีจะแตกต่างกันออกไปแต่วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งสูตรในการคำนวณ คือ

$$(PNI_{Modified}) = I-D/D$$

โดยการหาผลต่างของ (I-D) หารด้วยค่า (D) เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่องว่างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐาน ในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุมิต ว่องวาณิช, 2562, น. 279)

2.5 แนวทางการพัฒนา

2.5.1 ความหมายของแนวทาง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. น. 599) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว

Good (1973, p. 191) ได้รวบรวมความหมายของแนวทาง หมายถึง เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนแบบเป็นแผนภูมิ ซึ่งเป็นตัวแบบของสิ่งหนึ่งเป็นหลักการหรือแนวคิดและเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความหมายสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

วาริ ฎุแปง (2559, น. 32) ได้รวบรวมความหมายของแนวทาง หมายถึงวิธีที่ใช้ยึดถือ เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาหรือพัฒนาขึ้น เพื่อนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

จึงสรุปได้ว่า แนวทาง หมายถึง วิธีการปฏิบัติที่ใช้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินการ ต่าง ๆ ที่ให้ผู้ศึกษาได้นำไปศึกษาไปปฏิบัติหรือพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จใน การปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

2.5.2 ความหมายของการพัฒนา

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of education) โดย Good (1973, p. 17) ได้อธิบาย ความหมายของคำว่า “การพัฒนา” ทางการศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางด้านความสามารถ นั้น ๆ อันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วยตนเอง หรือผู้อื่นจัดให้

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2525, น. 78) ให้ความหมายการพัฒนา หมายถึง การปลูกสร้าง คุณธรรม คุณสมบัติ นิสสัย เจตคติ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อช่วยให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุข ความเจริญ ความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพที่มีในตนเอง

อำภา บุญช่วย (2537, น. 8) ให้ความหมายการพัฒนา หมายถึง การพัฒนาตนเองเป็น รากฐานของการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากลุ่มงาน ทีมงาน ครอบครั้ว โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่สังคม หรือประเทศชาติก็ตาม ถ้าปราศจากการพัฒนาตนเองเป็นรากฐาน เบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะไปพัฒนาอย่างอื่น แม้แต่จะพัฒนาครอบครัวของเราเองก็ตาม ดังนั้นการที่จะ ไปพัฒนาใครก็ควรที่จะหาทางพัฒนาปรับปรุงตนเองก่อน เพราะเมื่อไปพัฒนาคนอื่นเขาจึงจะพึง ยอมรับ เชื่อถือและศรัทธา

แกมवास ดรฺณเดช (2539, น. 7) ให้ความหมายการพัฒนา หมายถึง การดำเนินการเพิ่มพูน ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้แก่ การอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น

ยนต์ ชุ่มจิต (2541, น. 1) ให้ความหมายการพัฒนา หมายถึง การดำเนินงานที่พยายาม จะสร้างเสริมให้ความรู้ความสามารถ มีทักษะในการสอนและการทำงาน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีใน การทำงานรวมถึงการมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดีด้วย

จากความหมายที่นักวิชาการและนักบริหารได้กล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปความหมายของ การพัฒนาได้ว่า หมายถึง กระบวนการ หรือกรรมวิธีที่จะทำให้ตนเองหรือองค์กร เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถความชำนาญ ทักษะและมีประสบการณ์รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากความประสงค์ที่ได้สิ่งนั้น เกิดขึ้น

โดยสรุป แนวทางการพัฒนา หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถความชำนาญ ทักษะและประสบการณ์ทุก ๆ ด้าน โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตามแบบอย่างหรือแนวคิดให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่โดยเน้นวิสัยทัศน์และทัศนคติของบุคคล ความเป็นผู้นำ ความคิด ความเข้าใจเชิงระบบ และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยการเกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การขาดซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเป็นการยากที่จะพัฒนาองค์การได้

2.5.3 คู่มือ

2.5.3.1 ความหมายของคู่มือ

Shores (1960, p. 50) ได้สรุปความหมายของคู่มือการปฏิบัติงานว่าใช้สื่อความหมายซึ่งกันและกันและเป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหาความรู้กิจกรรม และวัสดุประกอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง

Good (1973, p. 349) ได้ให้ความหมายของคำว่าคู่มือ คือ หนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลหรือแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

ปทุมทิพย์ ดีบุกคำ (2548, น. 28) ได้ให้ความหมายของคู่มือ (Handbook หรือ Manual) หมายถึง เอกสารที่รวบรวมเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดแนะนำวิธีการปฏิบัติกิจกรรมเป็นการให้คำอธิบาย และเฉลยปัญหา หรือข้อสงสัยเพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบอย่างรวดเร็วด้วยตนเอง

วิรัช พรหมฤทธิ์ (2549, น. 28) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือเป็นหนังสือหรือเอกสารแนะนำที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ มีเนื้อหาทั้งทฤษฎีและแบบฝึกที่ผู้อ่านสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ทันจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

วนิดา ฤทธิ์เจริญ (2550, น. 21) กล่าวว่าคู่มือ (Manual) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์หรือหนังสือที่แต่งขึ้นอย่างเป็นระบบ มีภาพประกอบและแผนภูมิลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอำนวยความสะดวกและเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

สุทัศน์ วิเศษสมบัติ (2550, น. 18) ได้ให้ความหมายของคู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารที่สร้างขึ้นตามหลักวิชามีการทดลองและตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมเป็นไปด้วยความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2551, น. 170) ได้กล่าวถึงคู่มือครูว่า คือหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับสาระวิธีการ กิจกรรมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลหรือแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ ปกติมักใช้ควบคู่กับตำราเรียนหรือหนังสือเรียน

อันเดร ไชยเฟือก (2551, น. 31) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งใหม่มาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยตนเอง

ดำรงศักดิ์ สุขโคณา (2552, น. 56) ได้สรุปว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำหรือเป็นสื่อทำความเข้าใจที่จัดทำเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาเตรียมการทำความเข้าใจเรื่องที่จะทำได้ง่ายและสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จผล ตามวัตถุประสงค์

นิริญ เรืองดำ (2552, น. 11) ได้ให้ความหมายของคู่มือ สรุปได้ว่า หนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำหรือเป็นสื่อทำความเข้าใจที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาเตรียมการทำความเข้าใจเรื่องที่จะทำง่ายขึ้น และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของคู่มือที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คู่มือ หมายถึง เอกสารที่มีรายละเอียดชี้แจงเรื่องการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาพสนธิ์ เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบอย่างรวดเร็วและเป็นแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

2.5.3.2 ลักษณะของคู่มือที่ดี

วิรัช พรหมฤทธิ์ (2549, น. 30) ได้สรุปไว้ว่า ลักษณะของคู่มือที่ดี ประกอบด้วย ผู้ใช้คู่มือเป็นใครมีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีขนาดรูปเล่มที่เหมาะสม ตัวอักษรอ่านง่ายและชัดเจนเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ของคู่มือ เนื้อหาสาระจัดลำดับจากง่ายไปหายากมีหลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้คู่มือ

บุศรินทร์ ทับแบน (2552, น. 53) ทำการสังเคราะห์ลักษณะของคู่มือที่ดี ออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. มีเนื้อหาเหมาะสมตรงกับเรื่องที่ศึกษา ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาสาระของคู่มือนั้น

2. การจัดข้อมูลเรียงลำดับนำเสนอเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่าย

3. รายละเอียดของคู่มือชัดเจนไม่ยากเกินไป

4. ผู้ใช้ข้อมูลอ่านแล้วสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้

5. มีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่อง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจง่าย

6. รูปเล่ม เป็นรูปเล่มที่สวยงาม ชัดเจนและทนต่อการใช้งาน

กาญจนา ยิ้มพัฒนา (2552, น. 73) ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือจะต้องมีเนื้อหาที่รัดกุมครอบคลุมอ่านแล้วเข้าใจง่าย มีรูปแบบที่ดึงดูดใจสะดวกในการหยิบใช้ทนต่อการใช้งาน

ดำรงศักดิ์ สุขโคณา (2552, น. 57) ได้สรุปว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีจะต้องมีเนื้อหาที่รัดกุมครอบคลุมเข้าใจง่าย มีความสะดวกในการดำเนินการใช้และเมื่อใช้แล้วมีผลสัมฤทธิ์ในการใช้คู่มือ

นพพร แทนนิล (2555, น. 59) สรุปว่าคู่มือที่ดีนั้นควรเป็นหนังสือหรือเอกสารเพื่อช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้จริงต้องระบุให้ชัดเจนว่าครูจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง มีการแนะนำการใช้การเตรียมและเตรียมอุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำคัญจำเป็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติมีการเขียนเรียงลำดับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ ในรูปแบบของการนำเสนอคู่มือส่วนใหญ่จะมีการใช้รูปแบบภาษา การใช้ตัวอักษรที่ชัดเจน อ่านเข้าใจเพื่อความสะดวกในการศึกษาและปฏิบัติตามได้ทันที

จิตรตรี บุญกรวย (2555, น. 36) สรุปว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีผู้ใช้สามารถนำไปปฏิบัติโดยไม่ยุ่งยากมีเนื้อหาที่ถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเขียนขั้นตอนที่เข้าใจง่าย ซึ่งผู้ใช้อ่านแล้วมีความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอน่าสนใจ เป็นที่ดึงดูดใจของผู้อ่าน

พิชาพัชญ์ เครือสิทธิพันธ์ (2556, น. 14) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาคู่มือขึ้นมา นั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงลักษณะของคู่มือที่ดีเพราะผู้ใช้ศึกษาคู่มือนั้นจะให้ความสนใจหรือไม่อาจจะเริ่มต้นตั้งแต่หน้าปกที่มีสีสันสวยงาม น่าสนใจ ตัวหนังสือมีขนาดที่เหมาะสม ชัดเจน อ่านง่าย เนื้อหาภายในมีภาพประกอบ และควรระบุว่าเป็นคู่มือสำหรับใครกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนให้หลักการและคำแนะนำผู้ใช้เกี่ยวกับความรู้ การเตรียมตัว ขั้นตอนการใช้ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและควรออกแบบคู่มือให้สวยงามน่าสนใจ

สมเกียรติ ศิลปวิศาล (2556, น. 47) ได้สรุปว่า ลักษณะที่ดีของคู่มือจะต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนการใช้ให้ชัดเจนและง่ายต่อการทำงานทำความเข้าใจ เมื่ออ่านต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องไม่สับสนต้องเน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญควรแสดงแผนภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ง่ายและรูปแบบของคู่มือควรมีรูปแบบที่น่าสนใจ สวยงามน่าอ่านและทนต่อการใช้งาน

สรุปได้ว่า ลักษณะของคู่มือที่ดี จะต้องมามีลักษณะของข้อความที่กระชับมีข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจนใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติตามเนื้อหาหรือกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม

2.5.3.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ปทุมทิพย์ ดิบุคคำ (2548, น. 30) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือที่ศึกษาในครั้งนี้มี 2 ส่วน คือ 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือประกอบด้วยวัตถุประสงค์ขอบข่ายเนื้อหาและคำแนะนำการศึกษาคู่มือ 2) เนื้อหาเกี่ยวกับคู่มือ และกิจกรรมเนื้อหาในคู่มือ

วิรัช พรหมฤทธิ์ (2549, น. 31) ได้สรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือควรมีคำชี้แจง เนื้อหาสาระ วิธีดำเนินการ และความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดเพื่อช่วยในการฝึกฝน

สุทัศน์ วิเศษสมบัติ (2550, น. 21) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของคู่มือการบริหาร โรงเรียนเพื่อรับการกระจายอำนาจโรงเรียนสะอาดเผดิมวิทยา ดังต่อไปนี้

1. บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของคู่มือการบริหารโรงเรียนเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ และวิธีการสร้างและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงาน
2. การบริหารโรงเรียนเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ
3. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน
4. โครงสร้างการบริหารโรงเรียนสะอาดเผดิมวิทยา
5. แนวทางการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียนสะอาดเผดิมวิทยา คือ 1) ฝ่ายอำนวยการ 2) ฝ่ายวิชาการ 3) ฝ่ายกิจการนักศึกษา 4) ฝ่ายบริการและชุมชนสัมพันธ์ 5) กลุ่มนโยบายและแผน
6. เอกสารอ้างอิง
7. ภาคผนวก

พัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553, น. 36) ได้สรุปองค์ประกอบของคู่มือได้ว่าในการจัดทำคู่มือต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ วิธีการใช้คู่มือหรือคำแนะนำในการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระ คำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรม แหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้เครื่องมือให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน เพื่อประโยชน์ในการช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้ยังช่วยในการประหยัดทรัพยากรประหยัดเวลาและบุคลากรตลอดจนผลงานที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย

วิจิต วงศ์ลีลากรณ์ (2555, น. 31) สรุปว่า คู่มือสามารถใช้เป็นแนวทางในการเตรียมพร้อมสำหรับครูในการรับการประเมินผลงานทางวิชาการ องค์ประกอบของคู่มือจะเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้อ่านได้เข้าใจได้ง่าย สามารถประยุกต์ใช้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จิตรตรี บุญกรวย (2555, น. 37) มีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดทำคู่มือ เพราะจะเป็นแนวทางหรือเครื่องมือ ตัวบ่งชี้ถึงแนวคิดหลัก ขอบข่าย วัตถุประสงค์ของคู่มือ ประโยชน์ของคู่มือ เนื้อหาสาระของคู่มือ คำชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ

พิชชาพัชญ์ เครือสีหินนทร์ (2556, น. 13) สรุปว่าองค์ประกอบของคู่มือควรประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือโดยครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ของคู่มือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นวิธีการใช้ คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คู่มือ รวมถึงเนื้อหาหรือความรู้ภายในที่ได้มาจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ที่จะช่วยให้ผู้ใช้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่กระจ่างขึ้น

สมเกียรติ ศิลปวิศาล (2556, น. 45) สรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการจัดทำคู่มือ ควรมีองค์ประกอบให้เหมาะสมกับชนิดหรือประเภทของคู่มือนั้น ๆ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ปก 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 5) กิจกรรม ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์สาระสำคัญ การดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ การประเมินผล

กรรณิการ์ วิมุติการ (2558, น. 33) สรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือควรแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) บทนำ ประกอบด้วย แนวคิดหลัก ขอบข่าย วัตถุประสงค์ของคู่มือและประโยชน์คู่มือ 2) คำชี้แจงการใช้คู่มือ ประกอบด้วย ขอบข่ายเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของคู่มือ 3) เนื้อหาจะเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายสามารถประยุกต์ใช้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

สรุปองค์ประกอบของคู่มือควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการพัฒนาวิธีการพัฒนาการประเมินผลและส่วนที่ 2 การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วยหน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และหน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.6 บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ ณ ตำบลโพหนอง อำเภอมือกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 จำนวนโรงเรียนในสังกัด 55 โรงเรียน ได้กำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์, 2563, น. 2-3)

2.6.1 วิสัยทัศน์

องค์กรคุณภาพ บนพื้นฐานของความเป็นไทย

2.6.2 เป้าหมาย

2.6.2.1 ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมืองมีหลักคิดที่ถูกต้องและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม

2.6.2.2 ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษาและอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.6.2.3 ผู้เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิตรีเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรมมีความรู้ มีทักษะมีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2.6.2.4 ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (ผู้พิการ) กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ

2.6.2.5 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.6.2.6 สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.6.2.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน และสถานศึกษามีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและการรายงานผลอย่างเป็นระบบใช้งานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

2.6.2.8 มีระบบบริการที่รวดเร็ว โปร่งใส ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

2.6.3 พันธกิจ

2.6.3.1 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.6.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.6.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

2.6.3.4 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2.6.3.5 ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพ

2.6.3.6 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

2.6.3.7 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0

2.6.3.8 ให้บริการรวดเร็ว ทันใจ ฉับไว มีประสิทธิภาพ

2.6.4 นโยบาย

นโยบายที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

นโยบายที่ 2 จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

นโยบายที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 6 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

2.6.5 บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพลินธุ์

เพื่อให้การดำเนินการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปด้วยความเหมาะสมกับภารกิจ ปริมาณ และคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 34 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 3 และข้อ 4 ประกอบกับคำแนะนำของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและมติคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชุมครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2560 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงออกประกาศไว้การแบ่งส่วนราชการ ข้อ 5 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.6.5.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

2.6.5.2 วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบรวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

2.6.5.3 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.4 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.5 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.6 ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.7 จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.8 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.9 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.5.10 ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา

2.6.5.11 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.6.5.12 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.6.6 บทบาทหน้าที่กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษาภาคลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.6.6.1 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตร การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ

2.6.6.2 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.6.6.3 วิจัย พัฒนา ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา

2.6.6.4 วิจัย พัฒนา ส่งเสริม มาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมิน ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2.6.6.5 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

2.6.6.6 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาสื่อวัตกรรมการนิเทศทางการศึกษา

2.6.6.7 ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศ การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.6.8 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

วาริ ภูแปง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ พบว่า 1. กระบวนการการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 กระบวนการได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การจัดทำแผนการนิเทศ 3) การนิเทศการปฏิบัติงาน 4) การประเมินผลการนิเทศ 2. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์คือโรงเรียนควรมีการเตรียมการก่อนการนิเทศ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับคณะครูและครูผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนมีโครงการนิเทศที่ประกอบไปด้วยสาระสำคัญของโครงการ สถานศึกษาควรมีการวางแผนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรไปสู่การเป็นมืออาชีพ สถานศึกษาควรสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศที่หลากหลายและมีคู่มือการใช้ไว้อย่างชัดเจนสถานศึกษาควรแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการนิเทศรับทราบผลการนิเทศเพื่อที่จะมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการดำเนินงานหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

สันติ อุดคำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า 1) กระบวนการ การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สามารถแยกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนการสอนแนะมี 3 ตัวชี้วัด 2) ขั้นตอนการเตรียมการสอนแนะมี 3 ตัวชี้วัด 3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ มี 3 ตัวชี้วัด 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการนิเทศมี 4 ตัวชี้วัด 2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การเตรียมการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน 3. แนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการวางแผนการสอนแนะ มี 4 แนวทางปฏิบัติ 2) ขั้นตอนการเตรียมการสอนแนะ มี 8 แนวทางปฏิบัติ 3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ มี 5 แนวทางปฏิบัติ 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการนิเทศ มี 7 แนวทางปฏิบัติ จากการประเมินกระบวนการดังกล่าวโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ยกเว้นรูปแบบและวิธีการพัฒนาที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

สุรียา สุนาอาจ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนิเทศภายในโรงเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายใน ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนและด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียนซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายใน ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนและด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน 3) การศึกษาแนวทางการนิเทศภายในจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พบว่า มีแนวทางการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 3) ด้านการวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายใน 4) ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้อการในการนิเทศภายในโรงเรียน 5) ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน 4) การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนา 7 ข้อ 2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนา 8 ข้อ 3) ด้านการวางแผนและพัฒนากการนิเทศภายใน มีแนวทางการพัฒนา 7 ข้อ 4) ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้อการในการนิเทศภายในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนา 5 ข้อ 5) ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนา 7 ข้อ ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน โดยทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

รัตติยา มะโน (2561) ได้ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าองค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย ด้านผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ด้านสื่อและเทคโนโลยี และปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการนิเทศภายในโดยรวม และเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ พบว่ามีปัญหาไม่แตกต่างกันแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า 1) ด้านผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ บุคลากรทุกคนควรให้ความสำคัญของการนิเทศภายใน 2) ด้านวิธีการนิเทศ ควรชี้แจงแผนการดำเนินการนิเทศให้ทราบก่อนดำเนินการนิเทศ 3) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศควรมีการกำหนดเครื่องมือการนิเทศไว้ในแผนการนิเทศให้ชัดเจน และ 4) ด้านสื่อและเทคโนโลยีควรมีผู้รับผิดชอบ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีไว้อย่างชัดเจน

สายวิณิตย์ ดวงสนาม (2561) ได้ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เพื่อ 1) ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) หาแนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า 1) การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น มีทั้งหมด 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศควรมีการจัดทำเล่มคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ด้านการดำเนินการนิเทศควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นิเทศปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดแต่งตั้งได้อย่างเต็มที่ 3) ด้านการประเมิน ควรมีการให้ข้อเสนอแนะหลังจากการได้รับการนิเทศ และ 4) ด้านการประชุมหลังการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ควรมีการประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จสิ้นของผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศเพื่อรับข้อเสนอแนะและหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สุรียา ขาวน้ำปาด (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีองค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านเตรียมการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมระดับมากและระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงโรงเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิเคราะห์ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน รองลงมา ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ ด้านสังเกตการสอน และด้านเตรียมการนิเทศ ตามลำดับ

เนตรนภา ราชแลนด์ (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 2) ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ 4) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และ 5) ด้านการวางแผนการนิเทศ ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันแต่จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วนิดา ภูวิชัย (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการดำเนินงานนิเทศภายใน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 วางแผนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 ดำเนินการนิเทศ องค์ประกอบที่ 3 ประเมินผลติดตามและปรับปรุงการทำงานและ องค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลรายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศผลการประเมินความเหมาะสมของ องค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 37 ตัวชี้วัด 50 แนวทางผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายใน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อัจฉริยา ฤทธิธ (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า 1) การศึกษา สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือด้านเทคนิควิธีการนิเทศ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการศึกษาสภาพ การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่ แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า 3.1) ด้านการกระบวนการนิเทศ ควรมีการสำรวจความต้องการ โดยสังเกตซักถามและแลกเปลี่ยนอย่างเป็นมิตร 3.2) ด้านเทคนิควิธีการนิเทศ ควรร่วมมือจัดทำ แผนการนิเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอนสอดคล้อง ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น การลดบทบาทของครู การจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้ด้วยความสุข 3.3) ด้านกิจกรรมการนิเทศ ควรมีการนิเทศ อย่างเป็นระบบมีการแจ้งแผนนิเทศไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การนิเทศการปฏิบัติได้จริง และ 3.4) ด้าน การประเมินผลการนิเทศ ควรมีการนำข้อมูลการนิเทศมาพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน โดยมีการ ดำเนินการตามแผนและคู่มือการนิเทศ

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

Moore (2000, pp. 112-A) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสำนักงานกลาง จำนวน 7 คน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับการประเมินของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสำนักงานกลางรับรู้ว่าการนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องซึ่ง เชื่อว่าจะช่วยให้ครูใหญ่มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบโดยผู้บริหารเห็นว่าการ ประเมินเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าเท่า ๆ กัน การประเมินผลนอกจากผู้นิเทศและผู้บริหารโรงเรียน ได้มีการทบทวนเครื่องมือการประเมินผลซ้ำอีกครั้งหนึ่งในช่วงที่มีการประชุมกลางปีและปลายปี การศึกษาจะทำให้การดำเนินงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

Madison (2002, pp. 128) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนประถมศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพได้แก่บรรยากาศหน้าโรงเรียน ความพึงพอใจต่องานที่รับผิดชอบ ความพึงพอใจในหน้าที่ของครูที่สัมพันธ์กับรูปแบบภาวะผู้นำและระดับการใช้อำนาจของผู้นิเทศ การทำข้อมูลใช้แบบสอบถาม พบว่า 1) มีความพึงพอใจในงานหน้าที่หรือพอใจเพื่อนร่วมงานไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผู้นิเทศ 2) ครูชอบทำงานร่วมกับผู้ที่มีการใช้อำนาจหน้าที่ตามระเบียบหรือสายบังคับ บัญชา 3) นิเทศมีความพึงพอใจเพื่อนร่วมงานมากกว่าการทำงานร่วมกับบุคลากรในระดับผู้บริหาร เดียวกัน 4) ครูระบุว่าผู้นิเทศที่ใช้อำนาจตามระเบียบและมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบภาวะผู้นำได้มี อิทธิพลเชิงบวกต่อการมีภาวะผู้นำกลุ่ม และ 5) ครูรับรู้ว่าผู้นิเทศที่มีคณะทำงานตามอำนาจหน้าที่มี

ส่วนส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันมีความไว้วางใจและความสามัคคีเกิดขึ้น

Bland (2005, p. 849) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของครูใหญ่และที่ปรึกษาโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัย พบว่าครูใหญ่เชื่อว่าการพัฒนาที่ปรึกษาโรงเรียนสู่มืออาชีพมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทั้ง 3 กระบวนการ การบริหารจัดการ แผนโปรแกรม และการให้ความรู้ด้านการนิเทศเพิ่มเติมในเรื่องการแนะนำและการให้คำปรึกษาด้านอื่น ๆ ที่ปรึกษาเชื่อว่าการกำหนดมาตรฐานในกระบวนการทั้ง 3 กระบวนการด้านการบริหารจัดการกับด้านแผนโปรแกรมมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐาน ส่วนการให้ความรู้ด้านการนิเทศไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรฐานครูใหญ่และที่ปรึกษาบ่งชี้ว่าการนิเทศภายในและผลการดำเนินการมีวิธีการดำเนินการที่แตกต่างกัน

Wanzare (2005, pp. 3651-A) ได้ศึกษาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประเทศเคนยา ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติการนิเทศมีส่วนสัมพันธ์กับการใช้คำถามที่ไม่กระจางความขาดความจริงใจและไม่ให้เกียรติแก่ผู้ขอรับการปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้คำปรึกษากับทักษะการนิเทศ จึงควรมีการพัฒนาบทบาทของผู้นิเทศให้สามารถนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Krieger (2006) ได้ศึกษาการนิเทศและพัฒนาเด็กตามฤทธศาสตร์การค้นพบและการฝึกปฏิบัติที่จัดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ของผู้นิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กอย่างสมบูรณ์ในการตอบสนองต่อการตอบคำถามในการวิจัย 1) อะไรคือความรู้พื้นฐานของผู้นิเทศในโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก 2) อะไร คือความต้องการพื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงความรู้พื้นฐานในการพัฒนาเด็ก 3) ผู้นิเทศในโรงเรียนจะทำอย่างไรในการให้ความรู้ (ในระดับสูงหรือต่ำ) ในการควบคุมดูแลการจัดตั้งกลุ่มการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา การที่ครูได้รับการนิเทศการจัดการศึกษาเห็นผลได้อย่างชัดเจนว่าสามารถพัฒนาความรู้ของเด็กให้สูงขึ้นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการพัฒนาความรู้ทั้งหมดของเด็กเป็นไปอย่างไม่มีกฎเกณฑ์และความชัดเจนในเรื่องการอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารค่อนข้างน้อยและเครื่องมือในการนิเทศมีการพิจารณาถึงประสบการณ์ในการฝึกอบรมของเขารวมทั้งการขาดการเตรียมความพร้อมในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ในการเป็นนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษา ในการมีส่วนร่วมในแต่ละครั้งมีความเชื่อมั่นในวิธีการเพื่อที่จะเรียนรู้ในอาชีพของเขา มากกว่าข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมที่น่าเชื่อถือ ข้อมูลที่เตรียมจัดทำให้จากการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในการนิเทศในโรงเรียนแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะที่มีความสัมพันธ์ต่อนิสัยการทำงานเฉพาะตัวบุคคลกระบวนการสร้างความคิดด้วยตนเองของผู้รับการนิเทศในโรงเรียน กระบวนการสร้างกระบวนการคิดของนักเรียนต่อกระบวนการคิดครู และกระบวนการคิดของครูที่โรงเรียนในเรื่องประสบการณ์ในการฝึกอบรม คำแนะนำสำหรับการฝึกปฏิบัติและกระบวนการสร้างความคิดจะเปลี่ยนแปลงการทำงานมีผล

ใกล้เคียงกับความจำเป็นในการฝึกทักษะอาชีพ

Kircher (2007) ได้ศึกษาความเข้าใจในการเป็นผู้นิเทศของผู้เข้าอบรมในการเตรียมการเป็นผู้นิเทศในโรงเรียนด้วยวาจา การให้คำปรึกษามีบทบาทสำคัญมากสำหรับนิเทศในโรงเรียนและการให้วาจาย่างมีศิลปะความรู้และความสามารถในการใช้ทักษะ ในการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประสิทธิผลของหน้าที่ผู้นิเทศในโรงเรียนที่สร้างขึ้น ในสมัยปัจจุบันนี้การศึกษาในครั้งนี้เป็นการประเมินค่าความเข้าใจของผู้ศึกษาในโรงเรียนให้ความสนใจต่อการให้วาจาย่างมีศิลปะความรู้และทักษะในการวิพากษ์วิจารณ์ ในการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษามหาบัณฑิตเกี่ยวกับการนิเทศในโรงเรียน ขอบเขตการให้วาจาย่างมีศิลปะ เกี่ยวกับการนิเทศในโรงเรียนและการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมได้รับค่าเฉลี่ยของการตอบสนองบอกให้รู้ว่า ผู้อบรมในการให้คำปรึกษาสามารถรับรู้ถึงความสามารถในการให้วาจาจำนวน 15 คน ในโครงการการศึกษาระดับมหาบัณฑิตเกี่ยวกับการนิเทศระดับปานกลางถึงมากที่สุดด้านการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และความพร้อมต่อการประยุกต์ใช้ความสามารถในการพูดมากขึ้น

Langford (2006) ได้ศึกษาความเข้าใจในบทบาทของครูก่อนการให้คำปรึกษาและหน้าที่ของผู้นิเทศในโรงเรียน พบว่า ในปีที่ผ่านมาเร็ว ๆ นี้ โรงเรียนได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชน และเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นความต้องการในการชี้แจงถึงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่ากับการให้อำนาจกับพันธมิตรการออกกฎหมายของสหรัฐอเมริกา โดยมีเจตนาที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาสำหรับนักเรียนทั้งหมด ความมุ่งหมายในการใช้ความสามารถในการชี้แจงถึงการจัดการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนถูกเรียกตัวเข้ามาทำงานร่วมกันในการพัฒนาการเรียนผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มาตราฐานผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาต้องสนับสนุนการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียน และนักการศึกษาต้องมีความเข้าใจในการทำงานที่เป็นทีมร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในบทบาทของครูก่อนการให้คำปรึกษาและหน้าที่ของผู้นิเทศในโรงเรียน พบว่าเป็นประโยชน์ในด้านความมีเหตุมีผลของความรู้ที่ครูก่อนให้คำปรึกษามีบทบาทและหน้าที่ในโรงเรียนในฐานะครูผู้นิเทศ พวกเขามีความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี และเมื่อได้รับการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ หรือได้รับความเอาใจใส่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ของการเป็นผู้ปรึกษาในโรงเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับในเรื่องความประพฤติและความมีเหตุมีผลของระดับกลุ่มของครูก่อนให้คำปรึกษาความรู้ด้านหน้าที่การให้คำปรึกษาและความเข้าใจในการเป็นความสำคัญและหน้าที่ของผู้นิเทศในโรงเรียน

Landsman (2007) ได้ศึกษากรณีของการจัดและประเมินผลครูและศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองที่ประสบผลสำเร็จ จุดประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อหาข้อสรุปในการใช้กระบวนการในการวัดและประเมินผลกระหนบในการกระทำที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในตัวเมืองการค้นพบจากการสำรวจการตรวจคำถามการวิจัย การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของครูผู้สอน

และวิธีการสังเกตการเขียนเขียนเอกสาร การกำหนดห้องหรือที่ตั้งในการสังเกต และการสำรวจ การตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวจากจำนวนคำถามจากครูที่ตั้งในครั้งแรกและอำนาจที่ประกอบไปด้วยผู้ควบคุมและทรัพยากรมนุษย์ ข้อมูลจากการค้นพบ 4 ความแตกต่างที่มีความสัมพันธ์ต่อการเชื่อมสัมพันธ์ นโยบายการฝึกหัดผลกระทบและอิทธิพลของกระบวนการวัดและประเมินผลครู และความสัมพันธระหว่างการฝึกหัดของครูและการประสบผลสำเร็จอย่างสูงของการตั้งโรงเรียนแบบเดี่ยวผลการวิเคราะห์คำถาม การตอบ การสัมภาษณ์และการตรวจโดยผู้วิจัยในขณะเดียวกันมีการแยกระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้และการฝึกปฏิบัติระหว่างความสัมพันธ์ในการฝึกปฏิบัติที่เต็มรูปแบบในการออกแบบฝึกปฏิบัติตามกระบวนการวัดและประเมินผลของครูผลของการศึกษารังนี้แสดงให้เห็นว่าการประสบความสำเร็จในโรงเรียนในตัวเมืองจะต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งการมีส่วนร่วมในการทำงานด้วยกันและความสามารถในการใช้เหตุผล การใช้กระบวนการวัดและประเมินผลจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อครูได้รับการฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ

Walerie (2008) ต้องการศึกษาทบทวน และความรับผิดชอบของผู้ช่วยครูใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาพิเศษ จำนวนทั้งหมด 219 คน โดยใช้แบบสำรวจ ซึ่งมีอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านองค์การการจัดการความร่วมมือ การสอน การประเมินโครงการและการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ช่วยครูใหญ่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การมากกว่าด้านอื่น ๆ และมีความรู้สึกว่าเขาเองต้องเตรียมตัวในการรับผิดชอบงานนี้ เชื่อว่างานนี้มีความสำคัญ ความรู้และทักษะมีส่วนสำคัญในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาและมีปฏิสัมพันธ์กับครูที่สอนการศึกษาพิเศษ

Nelson (2008) ได้ศึกษามุมมองของผู้ให้คำปรึกษาจากหญิง 8 คน ชาย 4 คน จากการคัดเลือกของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการให้คำปรึกษา ความเชื่อในการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการนิเทศได้อภิปรายกระบวนการนิเทศของแต่ละบุคคลต่างยอมรับข้อบกพร่อง ความล้มเหลว วิวัฒนาการ รวมทั้งการเรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้นกลุ่มผู้ให้คำปรึกษามีความเชื่อว่าการสร้างเครือข่ายการนิเทศที่เข้มแข็ง การอภิปรายเพื่อประเมินผลทันที เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศที่เปิดกว้างทางความคิดเห็น และอยู่ภายใต้ เงื่อนไขของเวลาความน่าเชื่อถือของกระบวนการนิเทศซึ่งขึ้นอยู่กับการนิเทศรูปแบบการนิเทศทางความคิดเห็นที่แตกต่าง การนำยุทธศาสตร์ทั้งหมดมาพัฒนากระบวนการนิเทศทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการค้นพบข้อโต้แย้งของกลุ่มผู้ร่วมงาน ความเป็นตัวของตัวเอง กระบวนการนิเทศที่แตกต่าง การเข้มงวดต่อผู้เข้ารับการนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศแบบคู่ขนาน ทำให้ได้ผลการนิเทศสะท้อนกลับจากผู้รับการนิเทศได้อย่างถูกต้อง

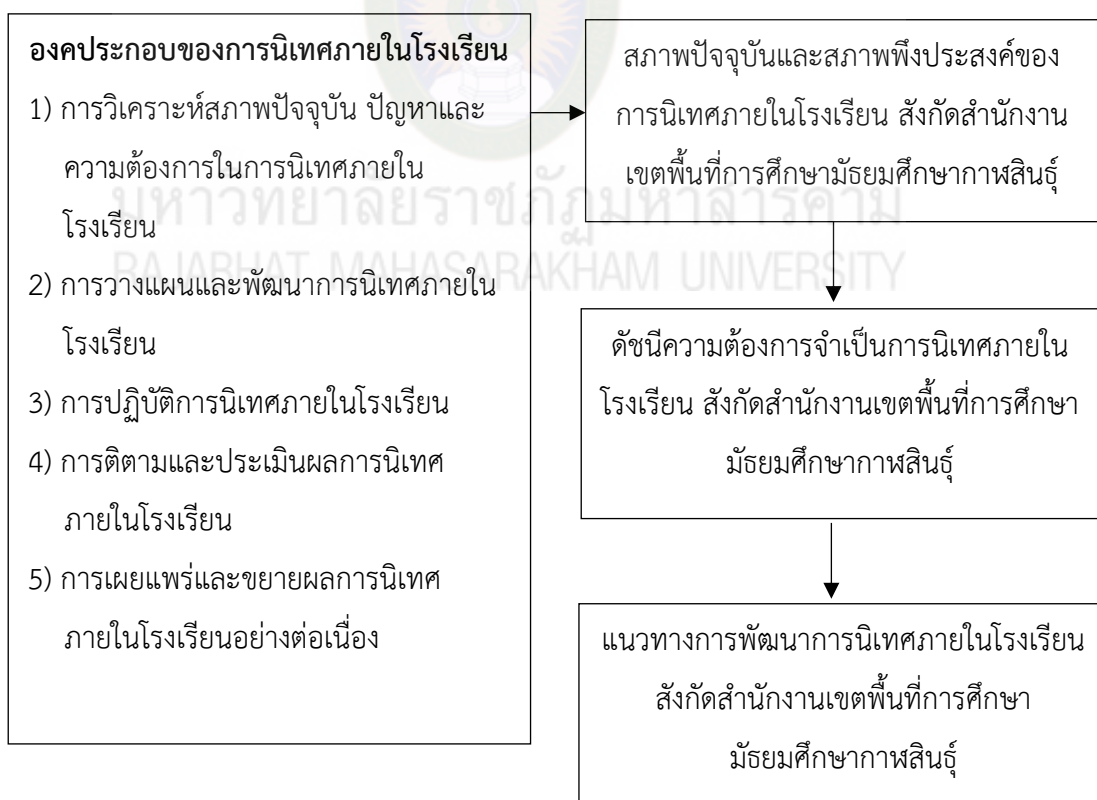
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นระบบ และมีความต่อเนื่องในการนิเทศเพราะการนิเทศช่วยพัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การนิเทศภายในจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารควรตระหนักถึง และให้ความสำคัญต่อกระบวนการในการนิเทศ โดยใช้ทักษะในการบริหารงานการเป็นผู้นำ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเกิดองค์ความรู้ในทางวิชาการ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คุณภาพโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสังเคราะห์สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน 5 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี Best Practice ที่ประสบความสำเร็จ และเป็นแบบอย่างได้เป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่เป็นเลิศ (Best Practices) โครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาร้อยแก่นสารสินธุ์ประจำปีงบประมาณ 2564

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการยก (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชารี มณีศรี (2542), กรองทอง จิรเดชากุล (2550) กระทรวงศึกษาธิการ (2550), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556), วัชรา เล่าเรียนดี (2550), สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554), หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562), Glickman, Gordon และ Ross-Gordon (2001) และ Harris (1985) แล้วสังเคราะห์ออกมาได้องค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

2. การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
3. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
4. การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน
5. การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ปีการศึกษา 2564 จำนวน 55 โรงเรียน คณะผู้บริหารและครู จำนวน 1,917 คน โดยจำแนกเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 30 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 10 โรงเรียนและขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 5 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ปีการศึกษา 2564 ได้มาจากการสุ่มจากประชากรโดยกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610 อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2562, น. 461) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยลักษณะชั้นภูมิ (Stratified)

1.2.2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610 อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2562, น. 461) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน

1.2.3 ทำการสุ่มตัวอย่าง ให้กระจายไปตามขนาดของโรงเรียนต่าง ๆ ตามสัดส่วนของวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร
เล็ก	10	107	7	18	2
กลาง	30	467	37	79	6

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร
ใหญ่	10	540	33	91	5
ใหญ่พิเศษ	5	701	25	118	4
รวม	55	1,815	102	306	17
		1,917		323	

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาภาคเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียนมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสอบถาม

1.2 กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมถึงศึกษาองค์ประกอบประเด็นเนื้อหา และโครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายใน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศภายในโรงเรียน

2) การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนและ 5) การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจน นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อให้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือให้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบของแบบสอบถามและการใช้ภาษาถูกต้องตามหลักวิชาการและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ดังนี้

2.1.1 ดร. เทอดเกียรติ ชันธุ์พิมูล วุฒิการศึกษา ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทญานະ ขำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

2.1.2 อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อางหาญ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำหลักสูตรวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติสำหรับการวิจัย

2.1.3 ดร.รัศมี ภูกันดาน วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการนิเทศการศึกษา ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทญานະ ศึกษานิเทศก์ ขำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เชี่ยวชาญด้านหลักการใช้ภาษา

2.2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 269) คัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

ในการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of item Congruence) จากการกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นมีความความตรงเชิงเนื้อหา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความความตรงเชิงเนื้อหา

ผลการวิเคราะห์ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 42 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 117) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.66–0.91 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.68–0.95 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

3.2 นำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยติดต่อขอรับคืนแบบสอบถามจากสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 122) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) ของสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 323-325) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

5.1.1 ค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 269) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{n} \quad (3-1)$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

5.1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's α -Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 117)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right) \quad (3-2)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนข้อคำถาม

$\sum s_i^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

5.2 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 122) คำนวณได้จากสูตร

$$p = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3-3)$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2.2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 123-124) คำนวณได้จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3-4)$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

5.2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 126) คำนวณได้จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N-1}} \quad (3-5)$$

เมื่อ s แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

$\sum$ แทน ผลรวม

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาเรียงค่าคะแนน จากมากไปหาน้อย และนำค่าคะแนน ในแต่ละประเด็นมาเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ จากสูตร (สุวิมล ว่องวานิช, 2562, น. 279) (Modified Priority Needs Index) เพื่อระบุความต้องการจำเป็น

$$PNI_{\text{Modified}} = (I-D)/D \quad (3-6)$$

เมื่อ	PNI_{Modified}	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญต้องการจำเป็น
	I	แทน	สภาพที่พึงประสงค์/สภาพที่คาดหวัง
	D	แทน	สภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ได้แบ่งขั้นตอนในระยะเวลาที่ 2 ไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี Best Practice ที่ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ เป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่เป็นเลิศ (Best Practices) โครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษา ร้อยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน และผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 3 โรงเรียน ได้แก่ 1. โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย 2. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และ 3. โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากศึกษาธิการภาค 12 ด้านการบริหารจัดการและด้านการนิเทศการศึกษาตามโครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาร้อยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับรางวัลชนะเลิศ ด้านการบริหารจัดการ จากศึกษาธิการภาค 12 ตามโครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาร้อยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 3 คน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ได้แก่

1. นางกนกรัตน์ ศิริ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

2. นางจตุพร เกิดพันธุ์ วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

3. นางวาสนา คงสมมาตร วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

กลุ่มที่ 2 ได้รับรางวัลชนะเลิศ ด้านการนิเทศการศึกษา (การนิเทศภายใน) จากศึกษานิเทศก์ภาค 12 ตามโครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษา ร้อยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 6 คน ได้แก่

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย

1. นายสุชาติ แวงโสธรณ์ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา

2. นางเพ็ญศิริ ภูมิสายดร วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

3. นางศรีอัมพร ศรีวิไล วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

1. นางสาวสมพิศ หวังทรัพย์ทวี วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา

2. นางสุวิชา ตรีนาง วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

3. นายวิชัย พ้องเสียง วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยพัฒนาจากการจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงค่า จากมากไปหาน้อย มาจัดทำข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 ระยะที่ 1 มาพัฒนาจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงค่าจากมากไปหาน้อยและนำมาเป็นประเด็นกำหนดข้อคำถามในการสัมภาษณ์

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาในการสัมภาษณ์และทำการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่านเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับถัดไป

4. การเก็บรวบรวม

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยทำการนัด สถานที่ วัน และ เวลา ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวก

4.3 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามสถานที่ วัน และเวลาที่นัดไว้และได้ขออนุญาตใช้โทรศัพท์มือถือในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เพื่อทบทวนเนื้อหาซ้ำ

4.4 ผู้วิจัยตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์ แล้วนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุปซึ่งดำเนินการขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษามาดำเนินการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจและทบทวนในภาพรวมของข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดและทำการคัดกรอง จับประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

5.2 นำข้อมูลกลับมาอ่านทบทวนโดยละเอียด และตีความ พร้อมทั้งการดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

5.3 นำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเดียวกันหรือความหมายใกล้เคียงกันมาไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และทำการสรุปความ การอธิบายความ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการยก (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน

1. ยก (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยนำข้อมูลจากศึกษาดูงานเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และผลการสัมภาษณ์ที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลแล้วมาดำเนินการออกแบบรายละเอียดของแนวทางที่เป็นกระบวนการพัฒนาโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงมากที่สุด

2. นำ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

3. ปรับปรุง (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ประเมินทั้งสิ้นจำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบประเมิน สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน มีลำดับขั้นในการสร้างและหาคุณภาพแบบประเมิน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจัดทำร่างแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

3.2 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้าง

3.3 ปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาฉบับสมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดย ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.2 ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน แล้วจัดส่งหนังสือ ดังกล่าวพร้อมทั้งแบบแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยตนเอง และรับคืนเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางพัฒนา ให้ได้ข้อสรุปและสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการประเมินแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นต่าง ๆ และสรุปความคิดเห็น โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 323-325) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการใช้สถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 123-124) คำนวณได้จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3-7)$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

6.1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 126) คำนวณได้จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N-1}} \quad (3-8)$$

เมื่อ s แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

$\sum$ แทน ผลรวม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์

ผลการศึกษาองค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 323 คน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

4.1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียนได้มา 5 ด้าน ดังนี้

4.1.1.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.1.1.2 การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

4.1.1.3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

4.1.1.4 การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

4.1.1.5 การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

4.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา

สถานภาพ	จำนวนคน	จำนวนร้อยละ
1. ประสบการณ์การทำงาน		
1-5 ปี	69	21.40

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวนคน	จำนวนร้อยละ
1. ประสบการณ์การทำงาน		
1-5 ปี	69	21.40
6-10 ปี	66	20.40
ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	188	58.20
รวม	323	100.00
2. ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติการ		
ขนาดเล็ก	20	6.20
ขนาดกลาง	85	26.30
ขนาดใหญ่	96	29.70
ขนาดใหญ่พิเศษ	122	37.80
รวม	323	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 323 คน จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40 ประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 58.20 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 ขนาดกลางจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 ขนาดใหญ่ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70 และขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาสสินธุ์ แสดงในตารางที่ 4.2 ถึงตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาสสินธุ์ในภาพรวม

ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	4.00	0.63	มาก	4.67	0.60	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	4.13	0.61	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	4.12	0.66	มาก	4.78	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	4.09	0.62	มาก	4.74	0.53	มากที่สุด
5. ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.48	0.81	ปานกลาง	4.58	0.73	มากที่สุด
โดยรวม	4.00	0.70	มาก	4.72	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.13$) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.12$) และด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.09$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.78$) ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.77$) และด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ($\bar{X}=4.67$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศ
ภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านการวิเคราะห์
สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
1. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.01	0.71	มาก	4.66	0.63	มากที่สุด
2. โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพ ปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็น ข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา	3.96	0.62	มาก	4.64	0.62	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน	4.02	0.64	มาก	4.67	0.60	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ	4.01	0.60	มาก	4.69	0.57	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีการประมวลทางเลือก เพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวาง แผนการแก้ปัญหา	4.01	0.58	มาก	4.69	0.57	มากที่สุด
โดยรวม	4.00	0.63	มาก	4.67	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน ($\bar{X} = 4.02$) โรงเรียนมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา และโรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.01$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่

โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ โรงเรียนมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา ($\bar{X}=4.69$) และโรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน ($\bar{X}=4.67$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ	4.11	0.63	มาก	4.78	0.49	มากที่สุด
2. โรงเรียนมีการเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา	4.10	0.60	มาก	4.75	0.50	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ	4.18	0.63	มาก	4.77	0.49	มากที่สุด
4. ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน	4.11	0.61	มาก	4.76	0.50	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรมการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	4.13	0.60	มาก	4.77	0.51	มากที่สุด
6. โรงเรียนมีการให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ	4.10	0.61	มาก	4.75	0.51	มากที่สุด
7. โรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม	4.17	0.58	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.13	0.61	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ ($\bar{X}=4.18$) โรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม ($\bar{X}=4.17$) และโรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรมการประชุม

เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.11$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ ($\bar{X}=4.78$) โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม ($\bar{X}=4.77$) และผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน ($\bar{X}=4.75$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.20	0.64	มาก	4.81	0.44	มากที่สุด
2. โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา	4.11	0.63	มาก	4.76	0.53	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการให้คำปรึกษา ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ	4.09	0.65	มาก	4.76	0.51	มากที่สุด
4. มีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศภายในอยู่เสมอ	4.05	0.63	มาก	4.75	0.49	มากที่สุด
5. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.18	0.63	มาก	4.82	0.47	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
6. โรงเรียนมีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน	4.08	0.66	มาก	4.76	0.53	มากที่สุด
7. โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.18	0.65	มาก	4.81	0.49	มากที่สุด
8. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีวัดและประเมินผลที่หลากหลายเน้นการประเมินผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการตัดสิน (Summative Assessment)	4.07	0.75	มาก	4.80	0.49	มากที่สุด
9. โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน	4.08	0.68	มาก	4.77	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.12	0.66	มาก	4.78	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 9 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$) โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 9 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.82$) โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผน

การนิเทศภายในสถานศึกษา และโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.81$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาากาฬสินธุ์ ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า	4.03	0.60	มาก	4.73	0.54	มากที่สุด
2. โรงเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล	4.08	0.63	มาก	4.73	0.52	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการประเมินผล	4.13	0.59	มาก	4.75	0.54	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศจัดในรูปของคณะกรรมการ	4.15	0.60	มาก	4.78	0.48	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล	4.11	0.59	มาก	4.75	0.52	มากที่สุด
6. โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ	4.03	0.68	มาก	4.74	0.53	มากที่สุด
7. โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง	4.09	0.64	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด
8. โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้และมีการสรุปและรายงานผล	4.09	0.63	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด
โดยรวม	4.09	0.62	มาก	4.74	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศ จัดในรูปของคณะกรรมการ

($\bar{X} = 4.15$) โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการประเมินผล ($\bar{X} = 4.13$) และโรงเรียนมีการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.11$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 8 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศ จัดในรูปแบบของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 4.78$) โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการประเมินผล และโรงเรียนมีการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.75$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา	3.54	0.80	มาก	4.63	0.65	มากที่สุด
2. โรงเรียนมีการระดมความคิดเห็นและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.44	0.83	ปานกลาง	4.54	0.77	มากที่สุด
3. มีการสังเคราะห์นวัตกรรมการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.45	0.81	ปานกลาง	4.56	0.76	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ	3.47	0.83	ปานกลาง	4.57	0.78	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีการเผยแพร่ร่นนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.50	0.80	ปานกลาง	4.60	0.70	มากที่สุด
โดยรวม	3.48	0.81	ปานกลาง	4.58	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=3.54$) โรงเรียนมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X}=3.50$) และโรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X}=3.47$) สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.63$) โรงเรียนมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X}=4.60$) และโรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X}=4.57$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสัมมนาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	4.00	4.67	0.17	2
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	4.13	4.77	0.15	4
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	4.12	4.78	0.16	3
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	4.09	4.74	0.16	3
5. ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.48	4.58	0.32	1

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ลำดับความต้องจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุริณัฐ เรียงลำดับความต้องจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified} = 0.32$) ลำดับที่ 2 ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.17$) ลำดับที่ 3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.16$) และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.15$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องจำเป็นด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องจำเป็น
1. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.00	4.67	0.17	2
2. โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา	4.13	4.77	0.15	4
3. โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณ และกำลังคน	4.12	4.78	0.16	3
4. โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ	4.09	4.74	0.16	3
5. โรงเรียนมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา	3.48	4.58	0.32	1

จากตารางที่ 4.9 ลำดับความต้องจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนเรียงลำดับความต้องจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 โรงเรียนมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา ($PNI_{modified} = 0.32$) ลำดับที่ 2 โรงเรียนกำหนด

ผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.17$) และลำดับที่ 3 โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคนโรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ	4.11	4.78	0.16	1
2. โรงเรียนมีการเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา	4.10	4.75	0.16	1
3. โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ	4.18	4.77	0.14	3
4. ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน	4.11	4.76	0.16	1
5. โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	4.13	4.77	0.15	2
6. โรงเรียนมีการให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ	4.1	4.75	0.16	1
7. โรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม	4.17	4.77	0.14	3

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ โรงเรียนมีการเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน โรงเรียนมีการให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$) ลำดับที่ 2 โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียน

การสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.15$) และลำดับที่ 3 โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.14$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.20	4.81	0.15	4
2. โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา	4.11	4.76	0.16	3
3. โรงเรียนมีการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ	4.09	4.76	0.16	3
4. มีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศภายในอยู่เสมอ	4.05	4.75	0.17	2
5. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.18	4.82	0.15	4
6. โรงเรียนมีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน	4.08	4.76	0.17	2
7. โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.18	4.81	0.15	4
8. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เน้นการประเมินผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการตัดสิน (Summative Assessment)	4.07	4.80	0.18	1
9. โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน	4.08	4.77	0.17	2

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการณ์ภายในโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีวัดและประเมินผลที่หลากหลายเน้นการประเมินผู้เรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการตัดสิน (Summative Assessment) ($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ลำดับที่ 2 มีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศภายในอยู่เสมอ โรงเรียนมีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอน จากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน ($PNI_{\text{modified}} = 0.17$) และลำดับที่ 3 โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา โรงเรียนมีการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านการติดตามและประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า	4.03	4.73	0.17	2
2. โรงเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล	4.08	4.73	0.16	3
3. โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการประเมินผล	4.13	4.75	0.15	4
4. โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศ จัดในรูปแบบ ของคณะกรรมการ	4.15	4.78	0.15	4
5. โรงเรียนมีการสร้างและการใช้เครื่องมือใน การประเมินผล	4.11	4.75	0.16	3
6. โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้าง เครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ	4.03	4.74	0.18	1
7. โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศเป็น ระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.09	4.73	0.16	3
8. โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้และมี การสรุปและรายงานผล	4.09	4.73	0.16	3

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ ($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ลำดับที่ 2 โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า ($PNI_{\text{modified}} = 0.17$) และลำดับที่ 3 โรงเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล โรงเรียนมีการสร้างและ การใช้เครื่องมือในการประเมินผล โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ และมีการสรุปและรายงานผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา	3.54	4.63	0.31	2
2. โรงเรียนมีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.44	4.54	0.31	2
3. มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.45	4.56	0.32	1
4. โรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ	3.47	4.57	0.32	1
5. โรงเรียนมีการเผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ	3.50	4.6	0.30	3

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ โรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศ

ภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ($PNI_{\text{modified}} = 0.32$) ลำดับที่ 2 โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนมีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ ($PNI_{\text{modified}} = 0.31$) และลำดับที่ 3 โรงเรียนมีการเผยแพร่ นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ ($PNI_{\text{modified}} = 0.30$)

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

จากการศึกษาคำลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน สามารถจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ได้ดังนี้ ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำทั้ง 5 ด้านไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นตามลำดับ เพื่อใช้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน โดยสัมภาษณ์ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้เกี่ยวข้องการนิเทศภายในโรงเรียน จาก 3 โรงเรียน จำนวน 9 คน ซึ่งสถานศึกษาดังกล่าว เป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ เป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่เป็นเลิศ (Best Practices) โครงการ Innovation For Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษา ร้อยแก่นสารสินธุ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) การนิเทศภายในโรงเรียนได้ดังนี้

4.2.1.1 ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1) โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน

2) โรงเรียนควรมีสั่งเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

3) ควรใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานในโรงเรียน

4) ควรมีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

5) ควรมีการเผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏผลแสดงดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

“...โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายใน
โรงเรียนสู่สาธารณชน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
และมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...มีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
และนำเอาผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนให้มี
ประสิทธิภาพ...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

“...โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการประกาศเชิดชูเกียรติครูและ
เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบ
ผลสำเร็จและมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...มีการนำเอาผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานนิเทศ
ภายในให้มีประสิทธิภาพและมีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบ
ผลสำเร็จ...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

“...การสร้างความตระหนักใน 3 ประการ ให้เกิดขึ้นกับทุกคนในโรงเรียน คือ ความเป็นหนึ่งเดียว ความเป็นสากล และการสร้างเอกลักษณ์ ที่สำคัญการขยายผลต่อเนื่องและยั่งยืน ต้องอาศัยการใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูในด้านการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการ Coaching ที่ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้วิถีใหม่ (New Normal Learning) การนิเทศภายในโรงเรียนมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นแบบอย่างที่ดีได้...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จและมีการจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...มีการประชาสัมพันธ์ผลการนิเทศภายในโรงเรียนผ่านการประชุมโรงเรียน เว็บไซต์โรงเรียน เพจโรงเรียน และร่วมส่งผลการนิเทศภายในโรงเรียนร่วมการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ เพราะถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่อง...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4.2.1.2 ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน
โรงเรียน

- 1) ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2) ควรเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา
- 3) ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลางบประมาณและกำลังคน
- 4) ควรกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ
- 5) ควรประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา

รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏผลแสดงดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

“...โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน มีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติและมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

“...โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน มีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติและมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย

“...สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนได้มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องโดยการสำรวจ

ปัญหาการจัดระบบข้อมูลและการศึกษาหลักการทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารวิชาการโดยแต่งตั้ง คณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติและมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

4.2.1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

1) โรงเรียนควรกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

2) ผู้บริหารให้คำปรึกษาช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ

3) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียน

4) สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5) ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลผู้เรียนที่หลากหลายเน้นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

6) สนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกันและจัดทำเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

7) การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏผลแสดงดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

“...ประชุมชี้แจงแผนการนิเทศภายในโรงเรียนให้ครู บุคลากรทุกคนทราบและดำเนินการตามปฏิทินการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...แต่แต่งตั้งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนมีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอและสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือกันและกัน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

“...โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศและเน้นให้ครูจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...แต่แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนมีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอและสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...ส่งเสริมให้ครูเน้นการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย ประเมินผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนามีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียนและสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนของตนเอง ด้วยการสังเกตการณ์สอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย

“...โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

นิเทศและเน้นให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักเรียน (Active Learning) ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนมีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอและสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...ส่งเสริมให้ครูเน้นการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย ประเมินผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนา มีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียนและสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนของตนเอง ด้วยการสังเกตการณ์สอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

4.2.1.4 การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

1) โรงเรียนมีประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนทราบรายละเอียดของการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2) เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

3) กำหนดระยะเวลาที่จะประเมินผลในแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

4) กำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล

5) ประเมินผลการนิเทศในรูปแบบของคณะกรรมการ

6) ประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏผลแสดงดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

“...ประชุมชี้แจงให้ครู บุคลากรในโรงเรียนทราบรายละเอียดของแผนการนิเทศการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนและเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศรวมทั้งบุคลากรมีทักษะในการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...การกำหนดระยะเวลา วิธีการที่จะประเมินผลในแผนการนิเทศ การประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน มีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินและมีการประเมินผล การนิเทศในรูปขอขอบคุณกรรมการ...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีการนำผลการประเมิน มาใช้...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

“...ติดตามความก้าวหน้าในการนิเทศภายในของโรงเรียน มีการกำหนดวิธีการ ประเมินที่ชัดเจนและสร้างเครื่องมือในการประเมินร่วมกัน มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้าง เครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ และมีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะและต่อเนื่อง...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้และมีการสรุปและรายงานผลการนิเทศ ภายในทุก ๆ ปีการศึกษา...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีการนำผล การประเมินมาใช้ในการนิเทศครั้งต่อ ๆ ไปอีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและ ประเมินผลการนิเทศ...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย

“...ประชุมชี้แจงให้คณะครูและบุคลากรในโรงเรียนทราบรายละเอียดของ แผนการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนและเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมใน การสร้างเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้าง เครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...กำหนดระยะเวลาที่จะประเมินผลในแผนการนิเทศภายในโรงเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผลและมีการประเมินผลการนิเทศในรูปแบบของคณะกรรมการ...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการนิเทศครั้งต่อ ๆ ไป อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและประเมินผลการนิเทศ...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

4.2.1.5 ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

1) โรงเรียนควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน

2) กำหนดแผนงาน โครงการการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสนองความต้องการของครูผู้สอน

3) จัดให้มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) เตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา

5) จัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศโดยให้ออกัสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ

6) ประชุมจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏผลแสดงดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

“...ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการกำหนดแผนงาน โครงการการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสนองความต้องการของครูผู้สอนและจัดให้มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...เตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศโดยให้ออกัสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ.....”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการประชุมจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม ปฏิทินการนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

“...โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของสถานศึกษาและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นพื้นฐาน มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศและกำหนดขั้นตอน วิธีการนิเทศร่วมกัน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการประชุมจัดทำโครงการนิเทศกำหนดกิจกรรมการนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการประชุมจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สร้างแบบประเมินผลการนิเทศ...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565)

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย

“...โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของสถานศึกษาและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นพื้นฐาน มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศและกำหนดขั้นตอน วิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน...”

(คนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...มีการวางแผนและเตรียมการในการปฏิบัติงานนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศโดยให้อาสาครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ...”

(คนที่ 2 หัวหน้าวิชาการ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

“...โรงเรียนมีการประชุมจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน...”

(คนที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2565)

4.2.2 ผลการยก (ร่าง) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน มาทำการสังเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาประกอบการยกร่างแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ในการตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ โดยการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือที่เหมาะสมในการที่จะนำไปพัฒนาผู้บริหาร ครู ต่อไป ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา มีจำนวน 9 คน

ผู้วิจัยปรับปรุงร่างแนวทางการพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

1. หลักการ

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 8) กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาได้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่จะเกิดขึ้นในตลอดระยะเวลา 5 ปี เพื่อมุ่งการบรรลุความสำเร็จต่อเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน มีเป้าหมายด้านที่สำคัญคือ 1) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) 2) ด้านความเท่าเทียม (Equity) 3) ด้านคุณภาพ (Quality) 4) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) และ 5) ด้านการตอบโต้และการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ที่สำคัญในเป้าหมายด้านคุณภาพนั้น นอกจากจะให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นแล้วในด้าน

มิตีความมั่นคงยังจะได้เห็นระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองของผู้เรียน การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ การจัดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความเป็นพลเมืองที่นรู้ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคม มีความสุขทั้งมิติกายใจสังคมและจิตวิญญาณ มีความเป็นไทยและมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่กระตุ้น เร่งเร้าให้ครูมีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คาดหวังของสังคมไทยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมีหลากหลายวิธี แต่วิธีที่สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ทั้งระบบด้วยกันได้ คือ การนิเทศการศึกษาซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, น. 16) การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อให้มีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุดดังคำกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ เป็นหน่วยงานอำนวยการจัดการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้แยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด เพื่อบริหาร

และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 55 โรงเรียน ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกัน และเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการบริการจัดการแบบกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาตามภารกิจ ได้กำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับกลยุทธ์ จุดเน้น และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24, 2563, น. 3)

ในการนิเทศการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานศึกษาซึ่งจะต้องตั้งอยู่บน หลักการด้านวิชาการ มีความมุ่งหมายชัดเจนเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรวมทั้งการให้ ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในที่สุดผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการ ของหลักสูตรด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูที่ผู้บริหารมอบหมาย เป็นความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หลักสูตร มาตรฐานการศึกษาในอันที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติเพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล, 2553, น. 2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าโรงเรียนก็มีการสอนและมีการสอนก็ต้องมีการนิเทศภายในอันประกอบด้วยคุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบการที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญ

กระบวนการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมหรือวิธีการที่ครูภายในโรงเรียนร่วมมือกันในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนครูและผู้บริหาร การนิเทศเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (วีชรา เล่าเรียนดี, 2556, น. 2) และสอดคล้องกับแนวคิด ของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2009) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการสอนของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ (รัตนดา ดวงแก้ว และคณะ, 2554, น. 110) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนพบว่า ในงานวิจัยได้เสนอปัญหาไว้ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ พบว่าคณะกรรมการนิเทศขาดการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบและไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการอย่างแท้จริงของผู้รับการนิเทศ รวมถึงขาดการเตรียมบุคลากรที่จะทำหน้าที่ผู้นิเทศอย่างเหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2) ด้านปฏิบัติการนิเทศส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและเวลาในการนิเทศของผู้บริหาร และครูผู้นิเทศ อีกทั้งผู้รับการนิเทศไม่มีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ และไม่ได้รับการสะท้อนการนิเทศจากผู้นิเทศ และ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนจะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาการนิเทศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาในระยะยาวและเกิดขึ้นในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคำถามที่นักการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต้องศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการนิเทศ เพื่อจะช่วยให้สถานศึกษามีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการพัฒนา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล แบ่งออกเป็น 5 หน่วย ได้แก่ 1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 2. วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3. ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4. ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และ 5. เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และองค์กรหน่วยงานราชการอื่น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานต่างในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

3. องค์ประกอบการพัฒนา

หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน
2. แลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน
3. จัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด
4. สร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

1. กำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน
2. กำหนดประเด็นที่จะนิเทศ
3. การกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ
4. แผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของโรงเรียน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นพื้นฐาน

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (5 ชั่วโมง)

1. เทคนิคและวิธีการนิเทศ
2. การนิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด
3. สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. การสะท้อนผลการนิเทศ

หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

1. สาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล
  2. การสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมินผล
  3. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผล
- การนิเทศ
4. การนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการนิเทศ

หน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (5 ชั่วโมง)

1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน
2. สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา
4. การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

4. วิธีการพัฒนา

4.1 การฝึกอบรม (Training)

กิจกรรมการพัฒนา

- 4.1.1 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
- 4.1.2 กิจกรรมการบรรยาย ความรู้และอธิบายถึงความเป็นมาของการพัฒนาในหน่วยที่ 1-5
- 4.1.3 กิจกรรมการสาธิต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาได้เห็นถึงวิธีการในการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หรือรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดและการฝึกปฏิบัติ

4.2 การศึกษาดูงาน (Site Visit)

กิจกรรมการพัฒนา

- 4.2.1 การศึกษากรณีตัวอย่าง การศึกษาโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเป็นเลิศ (Best practice) หรือโรงเรียนต้นแบบ
- 4.2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาเอกสาร หรือรูปแบบของงานที่เกี่ยวข้อง
- 4.2.3 การสอนงานหรือการรับคำแนะนำจากบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานที่เป็นที่ประจักษ์

4.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

กิจกรรมการพัฒนา

- 4.3.1 กิจกรรมการจัดประชุม
- 4.3.2 กิจกรรมการระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมและการศึกษาดูงานมาทำการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองในหน่วยที่ 1-5
- 4.3.3 กิจกรรมการอภิปราย การนำเสนอผลการเข้ารับการพัฒนาว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและข้อเสนอแนะในการเข้ารับการพัฒนา

5. การประเมินผล

การประเมินผลตามแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

5.1.1 การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

5.1.2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้แก่การสังเกตพฤติกรรมทดสอบการประเมินใบบงานและใบกิจกรรม

5.1.3 การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาผู้เข้าร่วมการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

5.2.1 มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมทำกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

5.2.2 ผ่านการวัดและประเมินผลก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนา

5.2.3 มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

5.2.3.1 ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน

5.2.3.2 ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน

5.2.3.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

ตารางที่ 4.14 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศ

ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ						
1.1 ความชัดเจนของหลักการ	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
1.2 ความสำคัญของหลักการ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.33	0.50	มาก
1.3 การนำไปใช้	4.44	0.53	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
2.2 ความครอบคลุมองค์ประกอบ การนิเทศภายในโรงเรียน	4.22	0.44	มาก	4.44	0.53	มาก
3. องค์ประกอบการพัฒนา						
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3.2 ระยะเวลาในการพัฒนา	4.56	0.53	มากที่สุด	4.11	0.33	มาก
3.3 หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ในการนิเทศภายในโรงเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
3.4 หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียน	4.44	0.53	มาก	4.22	0.44	มาก
3.5 หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศ ภายในโรงเรียน	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
3.6 หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน	4.22	0.44	มาก	4.44	0.53	มากที่สุด
3.7 หน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยาย ผลการนิเทศภายในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง	4.33	0.50	มาก	4.11	0.33	มาก
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 การฝึกอบรม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
4.2 การศึกษาดูงาน	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
4.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. การประเมินผล						
5.1 การประเมินก่อน ระหว่างและ หลังการพัฒนา	4.44	0.53	มาก	4.78	0.44	มากที่สุด
5.2 ประเมินความพึงพอใจผู้ที่เข้า ร่วมพัฒนา	4.44	0.53	มาก	4.89	0.33	มากที่สุด
โดยรวม	4.51	0.50	มากที่สุด	4.52	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาากาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลีนธุ์ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลีนธุ์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลีนธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลีนธุ์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified} = 0.32$) ลำดับที่ 2 ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.17$) ลำดับที่ 3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.16$) และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.15$)

5.1.2 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลีนธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการพัฒนา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล องค์ประกอบการพัฒนา ประกอบด้วย 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และหน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในอย่าง

ต่อเนื่องซึ่งผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนและพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศ ภายในโรงเรียน และด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยเป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินการการนิเทศ ภายในอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้กำลังใจในการปฏิบัติงานนิเทศภายในระหว่างผู้ นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการปฏิบัติการนิเทศภายในตามกระบวนการและมีการนำผลการประเมิน การนิเทศภายในมาใช้เป็นระบบทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนัยภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558, น. 72) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า สภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้าน การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการวางแผนการนิเทศส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ สภาพที่พึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างมากเพราะเป็นงานที่ช่วยพัฒนาครู พัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยตรงสอดคล้องกับการวิจัยของ สุริยา สุณาอาจ (2560, น. 78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคายเขต 1 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนน เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน ด้านการเผยแพร่ ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน และด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน การที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ครูจะต้อง มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ซึ่งภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

และครูก็คือการนิเทศ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศภายในเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน

5.2.2 แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 และระยะที่ 2 ผสมกับผลการศึกษาข้อมูล การสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยมมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. องค์ประกอบการพัฒนา 4. วิธีพัฒนาและ 5. การประเมินผล และมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นอย่างดีสำหรับแนวทางการนิเทศภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณและกำลังคนกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ ประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผน การแก้ปัญหาสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของรัชนิกร วงศ์สะอาด (2557, น. 109) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ควรมีการดำเนินงานดังนี้ ควรสร้างความตระหนักและการรับรู้ร่วมกันให้กับครูและควรส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีมและกลุ่มงาน 2) การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายใน มีการประชุมคณะกรรมการรับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน วางแผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของสถานศึกษาและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นพื้นฐาน กำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจของคณะกรรมการอย่างชัดเจน เตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา จัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศโดยให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ ประชุมจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ ศรีนัยภัทร อินทรรักษาทรัพย์ (2558, น. 74) ได้ทำการศึกษา เรื่องแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอพะนง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนและกำหนด

ทางเลือกเมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์เนื้อหาของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏผลตามลำดับคือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวางแผน และโครงการนิเทศภายใน รองลงมา คือผู้บริหารควรจัดทำแผนการปฏิบัติการนิเทศให้เป็นปัจจุบัน และผู้บริหารควรขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญมาช่วยการวางแผนการนิเทศภายใน 3.) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายใน ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ จัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็น ขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ สนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุง การสอนด้วยการสังเกตการณ์สอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยบาง ประเด็นของศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558, น. 79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้บุคลากรในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศกันเอง ครูและผู้บริหารควรมีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการนิเทศเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีแผนงานคอยกำกับควบคุมและติดตามดูแลการปฏิบัติงาน นิเทศของครูสายผู้สอนอย่างจริงจัง ตลอดจนส่งเสริมให้ครูสรุปรายงานการจัดการเรียนการสอนทุกปี การศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศ ให้การควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับอำนวยความสะดวกและบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนอย่างแท้จริง 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีการประชุมชี้แจงให้ครู บุคลากรในโรงเรียนทราบรายละเอียดของแผนการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน กำหนดสาระสำคัญของ เรื่องที่จะประเมินผล ประเมินผลการนิเทศในรูปแบบของคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศเป็น ระยะเวลา ๆ อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้และนำผลการประเมินจากกรณีศึกษาทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการปรับปรุงงาน สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของของ ศรัณย์ภัทร์ อินทร รักษาทรัพย์ (2558, น. 93) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความชัดเจนใน เกณฑ์การนิเทศมีการสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดและมีความ เชื่อมั่นสูง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการนิเทศควรประเมินตามสภาพจริงและประเมินให้ ครอบคลุมทั้ง 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหาร ทั่วไปและนำข้อมูลจากการใช้เครื่องมือในการประเมินผลมานิเทศเดิมมาปรับปรุงพัฒนาให้มี

ความชัดเจนและครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน 5) เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ประเมินนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ นำเอาผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ เผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ นำผลการนิเทศภายในโรงเรียนมาทำเป็นงานวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา สุณาอาจ (2560, น. 78) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ประเมินนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ นำเอาผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ และนำผลการนิเทศภายในโรงเรียนมาทำเป็นงานวิจัยในชั้นเรียน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ตามความเหมาะสมของหน่วยงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรยิ่งขึ้น

5.3.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การนิเทศภายในที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาควรศึกษาแนวทางพัฒนาดังกล่าวและพิจารณาวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยองค์ประกอบการพัฒนาดังนี้

- 1) ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน
- 2) ควรสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
- 3) ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4) ควรมีการจัดประวัตินวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 จากการศึกษาพบว่าด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความต้องการจำเป็นสูงสุด จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.3.2.2 ควรศึกษาพัฒนาการนิเทศภายในรูปแบบการสร้างเครือข่ายการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5.3.2.3 ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบการนิเทศภายในกับรูปแบบการนิเทศอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในยุคปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรองทอง จิตรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร
- กรรณิการ์ วิมุติการ. (2558). *การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- กาญจนา ยิ้มพัฒน์. (2552). *การพัฒนาคู่มือการจัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับบริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ของกระทรวงศึกษาธิการ (เพื่อประกอบการจัดทำค่าของงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เรืองแสง. (2550). *ปัญหาการนเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
- แกมवास ดรณเดช. (2539). *ความต้องการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทวีพริ้นท์ (1991) จำกัด
- จอมพงศ์มงคลวนิช. (2554). *การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน:การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีสยาม

- จิตรตรี บุญกรวย. (2555). *การจัดทำคู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเครือข่ายภูผาวารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- จันทราณี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- จำเนียร พลหาญ. (2553). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาหลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2552). *การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน Management In-School Supervision: เอกสารประกอบการสอนวิชา 2748617.* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ พันวัน. (2552). *การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชารี มณีศรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ดำรงศักดิ์ สุขโคณา. (2552). *การพัฒนาคู่มือจัดทำแผนกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ทัศนทิมา พงษ์พรหม. (2558). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ถนอมจิตต์ ขุฑทะกะพันธ์. (2544). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิพวรรณ ประเสริฐอำไพสกุล. (2544). *การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นและการยอมรับในผลการประเมินของครูคณิตศาสตร์ระหว่างการประเมินความต้องการจำเป็นแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นพพร แทนนิล. (2555). *การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- นภาพร วงศ์ชาญาติ. (2551). *การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาหนองบัวห้วยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนครเขต 3. (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.*
- นิตยา เปลื้องนุช. (2554). *การบริหารหลักสูตร. ทุนสนับสนุนการผลิตตำรามหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2551: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- นิริฎ เรื่องคำ. (2552). *การพัฒนาคู่มือการจัดทำเว็บไซต์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระนอง. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.*
- เนตรนภา ราชแลนด์ .(2561). *การมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอบางป๋อ จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา*
- บรรหาญ บุญจันทร์. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น*
- บุศรินทร์ ทับแบน. (2552). *การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ 9. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี.*
- ปทุมทิพย์ ดีคำบุก. (2548). *การพัฒนาคู่มือแนะนำกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ สำหรับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2551). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.*
- ปานจันทร์ โททอง. (2542). *การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียน การสอนเรียนร่วม ระหว่างเทคนิคสตอรี่บอร์ดดั้งแบบเดิมและปรับปรุง. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- พศิน แดงจวง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงกลม พับลิชชิ่ง.*

- พิชาพัชญ์ เครือสีทอินนท์. (2556). *การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน นานาชาติ เอส ซี แอล อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พิสิทธิ์ สารวิจิตร. (2525). *วิทยุศาสตร์การพัฒนาคณะและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก*. กรุงเทพฯ: พงษ์เจริญการพิมพ์.
- พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). *การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย์)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ไพศาล วรคำรัตน์. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2541). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรีย์ เขียวฉะอ่อน. (2541). *การประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานของครูอนุบาลโดยใช้การคิดวิเคราะห์ทำงาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา ดวงแก้วและคณะ. (2554). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น,
- ราณี กุญรัมย์. (2553). *ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รัชนิกร วงศ์สะอาด. (2557). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วนิดา ฤทธิเจริญ. (2550). *การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับครูการศึกษาออกโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรวิภา เลาเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นครปฐม.

- วารีย์ ภูแปง. (2559). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจิตร ศรีสอ้าน.(2540). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์
ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- วิจิต วงศ์ลีลาภรณ์. (2555). การพัฒนาคู่มือครูเพื่อรับการประเมินผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิรัช พรหมฤทธิ์. (2549). การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสองพี่น้อง จังหวัดระนอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศรันย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาการบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- สงคราม มังคะละ. (2553). การนิเทศภายในโรงเรียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- สมเกียรติ ศิลปวิศาล. (2556). การพัฒนาคู่มือการจัดทำเอกสารการประเมินการเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในเครือข่ายลีนปูนดาปี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- สันติ อุดคำ. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 26. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2563). แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2563. กภาพสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา 4 H: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (พิมพ์ครั้งที่ 1). พ.ศ. 2559.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). *เอกสารแนวทางการนิเทศภายใน ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- สุทัศน์ วิเศษสมบัติ. (2550). *การพัฒนาชุดศึกษาด้วยตนเอง เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุรพล สีขาวอ่อน. (2550). *การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรียา ขาวน้ำปาด. (2561). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรียา สุนาอาจ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล. (2553). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ของ อำเภอดำเนินสะดวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา*. สืบค้นจาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision>.
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2551). *การนิเทศการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Adam, H., and Dickey, F. G. (1978). *Basic principle of supervision*. New Delhi: Eurasia Publishing House.
- Beach, Don M. and Reinhartz, Judy.(2000). *Supervision leadership : focus on instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bland, C. J. et al. (2005). “ *A Theoretical, Practical, Predictivemodel of Faculty and Department Research Productivity* ”. *Academic Medicine*. 80(3) : 225-237. วาน เซอร์ (Wanzare. 2005, น. 3651–A)
- Briggs, T.H.; and Justman, J. (1952). *Improving Instruction Through Supervision*. New York: Macmillan.
- Daresh, J. C. (2001). *Supervision as a proactive process*. White Plains, NY: Longman.
- Glickman, C.D., S.P. Gordon and J.M. Ross-Gordon. *Supervision of Instruction: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon, 2001.
- Glickman, C.D. Gordon, S.P. and Ross-Gordon, J.M. (2007). *Supervision and Supervision and Curriculum Development*. 135-148. *Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 7th Ed. Boston: Allyn and Bacon
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: Mc Graw–Hill,
- Gwynn, Minor J. (1974). *Theory and Practice of Supervision*. New York: Dodd and Mead Company.
- Harris, B.M. *Supervisor Behavior in Education*. New Jersey: Prentice-Hall, 1985
- Madison, L.A. (2002). *The Effect of Supervision Level of Authority and Leadership Style on Elementary School Climate and Teacher Job Satisfaction*. U.S.A: Rutgers the State University of New Jersey–New Brunswick.
- Mark, J. R., and Stoop, K. (1985). *Handbook of educational supervision: A guide of the practice*. (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.

- Moore, G.W. (2000). *The Supervision and Education of High School Principals as Described by Central Office Administration [Abstract]*. Doctoral Dissertation, Columbia University. In Dissertation Abstracts International. p.18A.
- Nolan, J. F., and Hoover, L. A. (2008). *Teacher supervision and evaluation: Theory into Practice*. (2nd ed.). Hoboken, N. J.: Wiley.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1988). *Supervision: Human perspective*. (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Shores, D.E. (1960). *Instruction Materials; an Instructional for Teacher*. New York : The Ronald Press.
- Zepeda, S. J. (2007). *Instructional supervision : Applying tools and concepts*. (2nd ed.). NY: Eye on Education.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ ก.1 แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ภาพที่ ก.2 แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขออนุญาตให้ผู้วิจัยใช้สถานที่ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล (Try out)

ภาพที่ ก.3 แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ภาพที่ ก.4 แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (การหาค่า IOC)

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

เรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

*****

เรียน ท่านผู้เชี่ยวชาญที่เคารพอย่างสูง

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำหรับการวิจัย

ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาหรือข้อความกับ
วัตถุประสงค์ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมขอความกรุณาเขียน
ข้อเสนอแนะหลังข้อความคำถามในแต่ละข้อ

ทั้งนี้ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าสำหรับการประเมินเครื่องมือใน
ครั้งนี้

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)

สาขาการบริหารจัดการการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ
คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญกรอกข้อมูลของท่านสำหรับการอ้างอิงที่ถูกต้องต่อไป

1. ชื่อ-สกุล (นาย/นาง/นางสาว/ดร.) .....
2. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
  - ( ) อาจารย์
  - ( ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
  - ( ) รองศาสตราจารย์
  - ( ) ศาสตราจารย์
  - ( ) ตำแหน่งอื่นๆ .....
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด .....
- สาขา.....
- สถาบัน.....
4. ผู้เชี่ยวชาญในด้าน (เลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)
  - ( ) ระเบียบวิธีวิจัย
  - ( ) การวัดและประเมินผลการศึกษา
  - ( ) การบริหารการศึกษา
  - ( ) อื่นๆ .....

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำหรับการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหสินธุ์

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันสภาพพึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคหสินธุ์กับวัตถุประสงค์ ว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ความ สอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา การกำหนดความต้องการในการนิเทศ การวิเคราะห์ปัญหา โดยการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการ นิเทศภายในโรงเรียน การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้ สอดคล้องกับเวลางบประมาณ กำลังคน และการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา					
1.1	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน โรงเรียน				
1.2	โรงเรียนมีการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวัง เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา				
1.3	โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้อง กับเวลา งบประมาณและกำลังคน				
1.4	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนด ทางเลือกในการปฏิบัติ				
1.5	โรงเรียนมีการประมวลทางเลือกเพื่อนำทางเลือกไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา				
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนด วัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรการโดยการการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ การเตรียมการในการปฏิบัติงาน การนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารและครูมีการกำหนด ขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน การกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน การให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศและ การจัดทำโครงการนิเทศ					

ข้อที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		1	0	-1	
2.1	โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ				
2.2	โรงเรียนมีการเตรียมการในการปฏิบัติงานการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา				
2.3	โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ				
2.4	ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน				
2.5	โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน				
2.6	โรงเรียนมีการให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศ				
2.7	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการนิเทศและกำหนดกิจกรรม				
<p>3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง การดำเนินการในชั้นเรียนโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้คำปรึกษาช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ จัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศอยู่เสมอ การส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับ การปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน</p>					
3.1	โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา				
3.2	โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา				
3.3	โรงเรียนมีการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ				

ข้อที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		1	0	-1	
3.4	มีการจัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุงงานนิเทศภายในอยู่เสมอ				
3.5	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
3.6	โรงเรียนมีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน				
3.7	โรงเรียนมีการส่งเสริมสให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3.8	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีวัดและประเมินผลที่หลากหลายเน้นการประเมินผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการตัดสิน (Summative Assessment)				
3.9	โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอนด้วยการสังเกตการสอนจากกลุ่มผู้นิเทศหรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน				
<p>4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า การกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล การกำหนดวิธีการประเมินผล การประเมินผลการนิเทศจัดในรูปของคณะกรรมการ การสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล การนำผลการประเมินมาใช้ และการสรุปและรายงานผล</p>					
4.1	โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า				
4.2	โรงเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล				
4.3	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการประเมินผล				
4.4	โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศ จัดในรูปของคณะกรรมการ				
4.5	โรงเรียนมีการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล				
4.6	โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ				
4.7	โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง				

ข้อที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ความ สอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
4.8	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ และมีการสรุปและ รายงานผล				
5. ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการเทศภายในสถานศึกษาการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ การเผยแพร่รวนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ					
5.1	โรงเรียนมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผล การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา				
5.2	โรงเรียนมีการประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจาก การนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ				
5.3	มีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศ ภายในที่ประสบผลสำเร็จ				
5.4	โรงเรียนมีการประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผล การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ				
5.5	โรงเรียนมีการเผยแพร่รวนวัตกรรมและผลที่เกิดจาก การนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ				

ลงชื่อ

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์

สำหรับการวิจัย

เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์
2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน
3. การวิจัยในครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน
4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในตำแหน่งหน้าที่และสถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด
5. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะเก็บไว้เป็นความลับและนำผลมาใช้เพื่อการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถามนี้

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)

สาขาวิชา การบริหารจัดการการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลท่าน ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความและเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้ต่อไปนี้

1. สภาพ

- ( ) ครู
- ( ) ผู้บริหาร

2. ขนาดโรงเรียน

- ( ) ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 119 คนลงมา
- ( ) ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 – 719 คน
- ( ) ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 – 1,679 คน
- ( ) ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ และทำเครื่องหมาย/ลงในช่องความคิดเห็นแต่ละข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์แบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ..... ตำแหน่ง.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
 สถานที่สัมภาษณ์ .....

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

1. ด้านการเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ท่านมีแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการเผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

2. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

ท่านมีแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....

3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

ท่านมีแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

ท่านมีแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

5. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

ท่านมีแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

สมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้สัมภาษณ์

วันที่...../...../.....

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์
2. ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาตรวจสอบในหัวข้อต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้เพียงใด โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง 5 ระดับต่อไปนี้
  - ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
  - ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
  - ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
  - ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
  - ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับไม่เหมาะสม
3. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

นายสมโภชน์ นันบุญ
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
5.1 การประเมินก่อน ระหว่างและหลัง การพัฒนา การพัฒนา										
5.2 ประเมินความพึง พอใจผู้ที่เข้าร่วม พัฒนา										

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

การหาคุนภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ
ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม $\sum R$	ค่าเฉลี่ย IOC	ความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน						
1.1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
1.2	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
1.3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
1.4	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
1.5	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน						
2.1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.4	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
2.5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน						
3.1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.2	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.3	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.4	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.8	+1	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	$\sum R$	IOC	
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน						
4.1	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.2	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.6	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.7	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.8	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
5. ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน						
5.1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5.2	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.3	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
5.4	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
5.5	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้

ตารางที่ ค.2 ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ด้าน	ค่าความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน		
ข้อคำถามที่ 1.1	.986	.988
ข้อคำถามที่ 1.2	.986	.989
ข้อคำถามที่ 1.3	.987	.988
ข้อคำถามที่ 1.4	.986	.988
ข้อคำถามที่ 1.5	.986	.988
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน		
ข้อคำถามที่ 2.1	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.2	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.3	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.4	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.5	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.6	.986	.988
ข้อคำถามที่ 2.7	.986	.988
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน		
ข้อคำถามที่ 3.1	.986	.989
ข้อคำถามที่ 3.2	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.3	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.4	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.5	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.6	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.7	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.8	.986	.988
ข้อคำถามที่ 3.9	.986	.988

(ต่อ)

ตารางที่ ค.2 (ต่อ)

ด้าน	ค่าความเชื่อมั่น	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน		
ข้อคำถามที่ 4.1	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.2	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.3	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.4	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.5	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.6	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.7	.986	.988
ข้อคำถามที่ 4.8	.986	.988
5. ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน		
ข้อคำถามที่ 5.1	.986	.988
ข้อคำถามที่ 5.2	.986	.988
ข้อคำถามที่ 5.3	.986	.988
ข้อคำถามที่ 5.4	.987	.988
ข้อคำถามที่ 5.5	.987	.988
รวม	.98	.98

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับ .98

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับ .98

ตารางที่ ค.3 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก		ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1.1	.80	.72	3.6	.91	.92
1.2	.74	.68	3.7	.85	.81
1.3	.72	.75	3.8	.83	.82
1.4	.75	.87	3.9	.88	.80
1.5	.77	.90	4.1	.89	.92
2.1	.77	.87	4.2	.90	.94
2.2	.84	.90	4.3	.88	.89
2.3	.82	.83	4.4	.88	.86
2.4	.82	.88	4.5	.89	.86
2.5	.88	.87	4.6	.84	.82
2.6	.78	.91	4.7	.85	.84
2.7	.86	.84	4.8	.90	.79
3.1	.87	.70	5.1	.76	.87
3.2	.89	.88	5.2	.73	.87
3.3	.90	.90	5.3	.77	.86
3.4	.90	.95	5.4	.68	.87
3.5	.85	.90	5.5	.66	.79

แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกสภาพปัจจุบันตั้งแต่ .66-.91

แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ .6-.95

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ ง.1 สัมภาษณ์ นางสาวสมพิศ หวังทรัพย์ทวี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ
นางสุวิชา ตรีนาง ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ และนายวิชัย พ้องเสียง
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด
วันที่ 2 เมษายน 2565

ภาพที่ ง.2 สัมภาษณ์ นางสาวสมพิศ หวังทรัพย์ทวี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ,
นางสุวิชา ตรีนาง ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ และนายวิชัย พ้องเสียง
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

ภาพที่ ง.3 สัมภาษณ์ ดร.กนกรัตน์ ศิริ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา, นางจตุพร เกิดพันธุ์ และนางวาสนา คงสมมาตร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ วันที่ 4 เมษายน 2565

ภาพที่ ง.4 สัมภาษณ์ นายสุชาติ แวงโสธรณ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย วันที่ 5 เมษายน 2565

ภาพที่ ง.5 สัมภาษณ์ นางเพ็ญศิริ ภูมิสายตร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย วันที่ 5 เมษายน 2565

ภาพที่ ง.5 สัมภาษณ์ นางศรีอัมพร ศรีวิไล ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย วันที่ 5 เมษายน 2565

ภาคผนวก จ

คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำนำ

คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพสสินธุ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่องแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสสินธุ์ แนวทางนี้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาการนิเทศ ภายในโรงเรียนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบการพัฒนา วิธีการพัฒนา และการประเมินผล ส่วนที่ 2 คือการพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสสินธุ์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือนี้จะ เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสสินธุ์ ได้เป็นอย่างดี

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสสินธุ์ทุกท่าน

ขอบพระคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการที่ผู้จัดทำได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการพัฒนา คณาจารย์ สาขาวิชา การบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทุกท่านที่คอยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้จัดทำ และขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการให้ ข้อชี้แนะในแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดจนผู้มีพระคุณ ทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ซึ่งทุกท่านเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้แนวทางนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารจัดการการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	
หลักการ	2
วัตถุประสงค์	6
องค์ประกอบการพัฒนา	6
วิธีการพัฒนา	9
การประเมินผล	10
ส่วนที่ 2 การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ	
หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและ ความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	13
หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	16
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	19
หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	22
หน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	25
บรรณานุกรม	28

ส่วนที่ 1

บทนำ

1. หลักการ

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 8) กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาได้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่จะเกิดขึ้นในตลอดระยะเวลา 5 ปี เพื่อมุ่งการบรรลุความสำเร็จต่อเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน มีเป้าหมายด้านที่สำคัญคือ 1) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) 2) ด้านความเท่าเทียม (Equity) 3) ด้านคุณภาพ (Quality) 4) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) และ 5) ด้านการตอบโจทย์และการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ที่สำคัญในเป้าหมายด้านคุณภาพนั้น นอกจากจะให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นแล้วในด้านมิติความมั่นคงยังจะเห็นระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองของผู้เรียน การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ การจัดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนตลอดจนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคม มีความสุขทั้งมิติกายใจสังคม และจิตวิญญาณ มีความเป็นไทยและมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่กระตุ้น เร่งเร้าให้ครูมีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คาดหวังของสังคมไทยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมีหลากหลายวิธีแต่วิธีที่สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ทั้งระบบด้วยกันได้ คือ การนิเทศการศึกษาซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาศึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, น. 16) การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีจุดหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อให้มีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุดดังคำกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภพสกลนคร เป็นหน่วยงานอำนวยการจัดการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้แยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดภพสกลนคร และให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 55 โรงเรียน ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกัน และเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีการบริการจัดการแบบการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาตามภารกิจ ได้กำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับกลยุทธ์จุดเน้น และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2563, น. 3)

ในการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานศึกษาซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ มีความมุ่งหมายชัดเจนเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การให้ ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในที่สุดผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย

การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงานรวมทั้งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตรด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายกรณีพิเศษภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่ผู้บริหารมอบหมายเป็นความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หลักสูตร มาตรฐานการศึกษาในอันที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัด กระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติ เพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล, 2553, น. 2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า มีโรงเรียนที่มีการสอนและมีการสอนก็ต้องมีการนิเทศภายในอันประกอบด้วยคุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบการที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญ

กระบวนการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมหรือวิธีการที่ครูภายในโรงเรียนร่วมมือกันในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนครูและผู้บริหาร การนิเทศเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556 น. 2) และสอดคล้องกับแนวคิด ของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2009) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนั้น (รัตนา ดวงแก้ว และคณะ, 2554, น. 110) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนพบว่า ในงานวิจัยได้เสนอปัญหาไว้ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศ พบว่า คณะกรรมการนิเทศขาดการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบและไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการอย่างแท้จริงของผู้รับการนิเทศ รวมถึงขาดการเตรียมบุคลากรที่จะทำหน้าที่ผู้นิเทศอย่างเหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2) ด้านปฏิบัติการนิเทศส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและเวลาในการนิเทศของผู้บริหาร และครูผู้นิเทศอีกทั้งผู้รับการนิเทศไม่มีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ และไม่ได้รับการสะท้อนการนิเทศจากผู้นิเทศ และ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศส่วนใหญ่เป็นปัญหาการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนจะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาการนิเทศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาในระยะยาวและเกิดขึ้นในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคำถามที่นักการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต้องศึกษา

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการนิเทศ เพื่อจะช่วยให้สถานศึกษามีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาการศึกษาภาคพื้นดิน มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการพัฒนา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน 2. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนและ 5. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาการศึกษาภาคพื้นดิน และองค์กรหน่วยงานราชการอื่น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและปฏิบัติงานต่างในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาการศึกษาภาคพื้นดิน

3. องค์ประกอบการพัฒนา

3.1 หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

3.1.1 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน

3.1.2 แลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน

3.1.3 จัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นที่สำคัญที่สุด

3.1.4 สร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

3.2 หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

3.2.1 กำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน

3.2.2 กำหนดประเด็นที่จะนิเทศ

3.2.3 การกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ

3.2.4 แผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของโรงเรียนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นพื้นฐาน

3.3 หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (5 ชั่วโมง)

- 3.3.1 เทคนิคและวิธีการนิเทศ
- 3.3.2 การนิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด
- 3.3.3 สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3.3.4 การสะท้อนผลการนิเทศ

3.4 หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

- 3.4.1 สารสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล
- 3.4.2 การสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมินผล
- 3.4.3 การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผล
- 3.4.4 การนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการนิเทศ

การนิเทศ

3.5 หน่วยที่ 5 เผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (5 ชั่วโมง)

- 3.5.1 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่
- 3.5.2 สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
- 3.5.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา
- 3.5.4 การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

สาธารณชน

4. วิธีการพัฒนา

4.1 การฝึกอบรม (Training)

กิจกรรมการพัฒนา

4.1.1 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

4.1.2 กิจกรรมการบรรยาย ความรู้และอธิบายถึงความเป็นมาของการพัฒนาในหน่วยที่ 1-5

4.1.3 กิจกรรมการสาธิต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาได้เห็นถึงวิธีการในการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หรือรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดและการฝึกปฏิบัติ

4.2 การศึกษาดูงาน (Site Visit)

กิจกรรมการพัฒนา

4.2.1 การศึกษากรณีตัวอย่าง การศึกษาโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเป็นเลิศ (Best practice) หรือโรงเรียนต้นแบบ

4.2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาเอกสาร หรือรูปแบบของงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 การสอนงานหรือการรับคำแนะนำจากบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานที่เป็นที่ประจักษ์

4.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

กิจกรรมการพัฒนา

4.3.1 กิจกรรมการจัดประชุม

4.3.2 กิจกรรมการระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมและการศึกษาดูงานมาทำการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองในหน่วยที่ 1-5

4.3.3 กิจกรรมการอภิปราย การนำเสนอผลการเข้ารับการพัฒนาว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและข้อเสนอแนะในการเข้ารับการพัฒนา

5. การประเมินผล

การประเมินผลตามแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

5.1.1 การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

5.1.2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

5.1.3 การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานและการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา ผู้เข้าร่วมการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

5.2.1 มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมทำกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

5.2.2 ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ

5.2.3 มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนน จากกรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

5.2.3.1 ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน

5.2.3.2 ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน

5.2.3.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

ส่วนที่ 2

การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน
(3 ชั่วโมง)

1. หลักการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา การกำหนดความต้องการในการนิเทศ การวิเคราะห์ปัญหา โดยการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับความคาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้สอดคล้องกับเวลา งบประมาณ กำลังคน และการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้และเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้พัฒนาพฤติกรรมและทักษะการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้นำความรู้และทักษะการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. องค์ประกอบการพัฒนา

3.1 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน

3.2 การแลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน

3.3 การจัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด

3.4 การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

4. วิธีการพัฒนา

4.1 จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

4.2 การบรรยายให้ความรู้สรุปความหมายและความสำคัญของการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา

4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการพัฒนาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนารวมถึง ประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานที่พบเจอ

4.4 แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาวาดผัง มโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการ นิเทศภายในโรงเรียน

4.5 ระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการทำผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

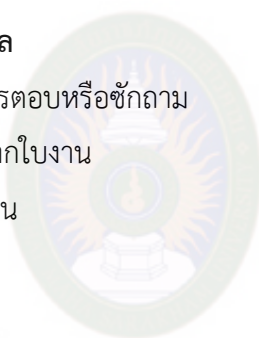
4.6 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกตจากการตอบหรือซักถาม

5.2 ประเมินผลงานจากใบงาน

5.3 การนำเสนอผลงาน

ใบงานที่ 1

วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้ตามความคิดของท่าน

1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน
ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านมีการแลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการ
ในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงานอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านใช้เหตุผลการจัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับ
เร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุดอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ใดและท่านมี
แนวปฏิบัติในองค์กรของท่านอย่างไร

.....

.....

.....

.....

หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

1. หลักการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรการโดยการการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ การเตรียมการในการปฏิบัติงานนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารและครู มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมินผลการนิเทศร่วมกัน การกำหนดกิจกรรม การประชุมเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนการให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับบริการนิเทศและการจัดทำโครงการนิเทศ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้และเข้าใจในการวางแผนและพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้พัฒนาพฤติกรรมและทักษะการวางแผนและพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้นำความรู้และทักษะการวางแผนและพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. องค์ประกอบการพัฒนา

3.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน

3.2 การกำหนดประเด็นที่จะนิเทศ

3.3 การกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ

3.4 แผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของโรงเรียน

4. วิธีการพัฒนา

4.1 จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

4.2 การบรรยาย ให้ความรู้ สรุปลักษณะและความสำคัญของการวางแผนและพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา

4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการพัฒนา เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา รวมถึงประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอ

4.4 แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาดำฝึ
มโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศ
ภายในโรงเรียน

4.5 ระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการทำฝึมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกั
บการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.6 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนา ทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกตจากการตอบหรือซักถาม

5.2 ประเมินผลงานจากใบงาน

5.3 การนำเสนอผลงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ใบงานที่ 2

วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้ตามความคิดของท่าน

1. ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษาท่านจะมีแนวทางการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. แผนการนิเทศภายในโรงเรียนควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนควรมีผู้เกี่ยวข้องใครบ้างเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าควรมีการนิเทศการเรียนการสอนกี่ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (5 ชั่วโมง)

1. หลักการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถดำเนินการในชั้นเรียนโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุง และแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้คำปรึกษาช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ จัดระบบการปฏิบัติงานนิเทศเป็นขั้นตอนไม่ซ้ำซ้อนและปรับปรุง งานนิเทศอยู่เสมอ การส่งเสริมให้ครูมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการปรับปรุงการสอน ด้วยการสังเกตการณ์สอนจากกลุ่มผู้นิเทศ หรือครูนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้และเข้าใจในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้พัฒนาพฤติกรรมและทักษะการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้นำความรู้และทักษะการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนไป ประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. องค์ประกอบการพัฒนา

- 3.1 เทคนิคและวิธีการนิเทศ
- 3.2 การนิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด
- 3.3 สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3.4 การสะท้อนผลการนิเทศ

4. วิธีการพัฒนา

- 4.1 จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ
- 4.2 การบรรยาย ให้ความรู้ สรุปลความหมายและความสำคัญของการวางแผนและพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา
- 4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการพัฒนา เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา รวมถึง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอ

4.4 แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนารอกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.5 ระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการทำผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.6 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนา ทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกตจากการตอบหรือซักถาม

5.2 ประเมินผลงานจากใบงาน

5.3 การนำเสนอผลงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ใบงานที่ 3
ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้ตามความคิดของท่าน

1. หากท่านเป็นผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนท่านจะดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีเทคนิคการนิเทศอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีวิธีการสะท้อนผลการนิเทศอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ผู้นิเทศที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (3 ชั่วโมง)

1. หลักการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถดำเนินเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการติดตามความก้าวหน้า การกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล การกำหนดวิธีการประเมินผล การประเมินผลการนิเทศจัดในรูปของคณะกรรมการ การสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินผล การนำผลการประเมินมาใช้ และการสรุปและรายงานผล

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้และเข้าใจในการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้พัฒนาพฤติกรรมและทักษะการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้นำความรู้และทักษะการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. องค์ประกอบการพัฒนา

3.1 สาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล

3.2 การสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมินผล

3.3 การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ

3.4 การนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการนิเทศ

4. วิธีการพัฒนา

4.1 จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

4.2 การบรรยาย ให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา

4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการพัฒนา เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนารวมถึงประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานที่พบเจอ

4.4 แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.5 ระดมความคิดการนำความรู้ที่ได้จากการทำผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.6 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนา ทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกตจากการตอบหรือซักถาม

5.2 ประเมินผลงานจากใบงาน

5.3 การนำเสนอผลงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ใบงานที่ 4

ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้ตามความคิดของท่าน

1. การติดตามและประเมินผลหมายถึงอะไร และท่านมีแนวทางในสนับสนุนและส่งเสริมการติดตามและประเมินผลในองค์กรอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีแนวทางในการสร้างเครื่องมือการนิเทศอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการติดตามและประเมินผลที่ดีที่เกิดประสิทธิภาพควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

หน่วยที่ 5 เผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (5 ชั่วโมง)

1. หลักการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเวทีและเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ การประกาศเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ การเผยแพร่นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้และเข้าใจในการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้พัฒนาพฤติกรรมและทักษะการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน

2.3 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ได้นำความรู้และทักษะการเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. องค์ประกอบการพัฒนา

3.1 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน

3.2 สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

3.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

3.4 การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ

4. วิธีการพัฒนา

4.1 จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

4.2 การบรรยาย ให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา

4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการพัฒนา เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบการพัฒนา รวมถึงประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอ

4.4 แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5-7 คน และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาวาดผังโน้มนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.5 ระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการทำผังโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน

4.6 ศึกษาดูงานการศึกษาโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเป็นเลิศ (Best Practice) หรือโรงเรียนต้นแบบ (ขอความอนุเคราะห์โรงเรียนให้มาจัดนิทรรศการและให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรม)

4.7 ระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมและการศึกษาดูงานมาทำการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง

4.8 อภิปราย การนำเสนอผลการเข้ารับการพัฒนาว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและข้อเสนอแนะในการเข้ารับการพัฒนา หรือการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการ ฝึกอบรม และการศึกษา ดูงาน จัดทำเป็นรูปแบบของการนำเสนอหน้าเวที การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

4.9 กิจกรรม PLC (Professional Learning Community) เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง และการนำไปพัฒนา

4.10 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนา ทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกตจากการตอบหรือซักถาม

5.2 ประเมินผลงานจากใบงาน

5.3 การนำเสนอผลงาน

ใบงานที่
เผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำชี้แจง ตอบคำถามที่กำหนดให้ตามความคิดของท่าน

1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน ควรมีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ท่านมีวิธีการสังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จอย่างไร

.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. การให้ขวัญกำลังใจในการทำงานมีความสำคัญอย่างไร และท่านมีแนวปฏิบัติในองค์กรของท่านอย่างไร

.....
.....
.....
.....

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560* ของ
 กระทรวงศึกษาธิการ (เพื่อประกอบการจัดทำคาของงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2560.
 กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ.
- รัตนา ดวงแก้วและคณะ. (2554). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่
 การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง
 สยามจันทร์นครปฐม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2563). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2563*.
 กทม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 ทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ
 การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์
 การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล. (2553). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ของ
 อำเภอวัฒนานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษา
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Adam, H., and Dickey, F. G. (1978). *Basic principle of supervision*. New Delhi: Eurasia
 Publishing House.
- Beach, Don M. and Reinhartz, Judy.(2000). *Supervision leadership: focus on
 instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gwynn, Minor J. (1974). *Theory and Practice of Supervision*. New York: Dodd and
 Mead Company.

การใช้คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต

คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การใช้คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารจัดการการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำนำ

การใช้คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ แนวทางนี้ พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบการพัฒนา วิธีการพัฒนาการประเมินผล ส่วนที่ 2 คือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือนี้จะเป็แนวทางสำหรับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ได้เป็นอย่างดี

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ทุกท่าน

ขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการที่ผู้จัดทำได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการพัฒนา คณาจารย์ สาขาวิชา การบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทุกท่านที่คอยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้จัดทำ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการให้ ข้อชี้แนะในแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดทั้งผู้มีพระคุณ ทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ซึ่งทุกท่านเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้แนวทางนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นายสมโภชน์ นันบุญ

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สารบัญ

	หน้า
คำแนะนำการใช้คู่มือ	1
การดำเนินการพัฒนา	1
กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา	2
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4
การประเมินผล	4

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การดำเนินการตามคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

1. คำแนะนำการใช้คู่มือ

การดำเนินการตามแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีองค์ประกอบการพัฒนา 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน, หน่วยที่ 2 การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน, หน่วยที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน, ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และหน่วยที่ 5 การเผยแพร่ขยายผลอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน

1.2 ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างละเอียด

1.3 ประสานวิทยากร เพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาและกำหนดวัน เวลา สถานที่ สำหรับการพัฒนา

1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการพัฒนาให้ครบและรอบคอบ

1.5 ดำเนินการตามขั้นตอน และวิธีการที่กำหนดไว้

1.6 ประเมินผลการพัฒนา และสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

2. การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาตามคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการพัฒนา

เมื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

1. เรียนเชิญผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการซึ่งควรเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้จนจบ

2. ส่งหนังสือราชการ เพื่อเรียนเชิญผู้บริหาร ครู ที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ

3. ประสานวิทยากร เพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาและกำหนดวัน เวลา สถานที่ สำหรับการพัฒนา

4. จัดเตรียมเอกสารประกอบการพัฒนาให้เรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ลงทะเบียน ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน หลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของวิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนา (30 นาที)
2. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 30 (30 นาที)
3. ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมโดยใช้เนื้อหาจาก 5 ด้าน (21 ชั่วโมง)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการหลังการพัฒนา

การดำเนินการหลังการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. สรุปบทเรียน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และถาม-ตอบ ข้อสงสัยเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน (1 ชั่วโมง)
2. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 30 (30 นาที)
3. ประเมินความพึงพอใจหลังจบกิจกรรมการพัฒนา พิธีปิด และมอบเกียรติบัตรแก่วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนา (30 นาที)

3. กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

ในการดำเนินการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การฝึกอบรม (Training)

วิธีการการพัฒนา

- 3.1.1 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรมการสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
- 3.1.2 กิจกรรมการบรรยาย ความรู้ ความเป็นมาของการพัฒนา
- 3.1.3 กิจกรรมการสาธิต และให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดและการฝึกปฏิบัติ
- 3.2 ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน (Site Visit)
  - 3.2.1 การศึกษากรณีตัวอย่าง การศึกษาโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเป็นเลิศ(Best practice) หรือโรงเรียนต้นแบบ
  - 3.2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาเอกสาร หรือรูปแบบของงานที่เกี่ยวข้อง
  - 3.2.3 การสอนงาน หรือการรับคำแนะนำจากบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานที่เป็นที่ประจักษ์

3.3 ระยะที่ 3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

3.3.1 กิจกรรมการจัดประชุม

3.3.2 กิจกรรมการระดมความคิด การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมและการศึกษาดูงาน มาทำการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ของตนเอง

3.3.3 กิจกรรมการอภิปราย การนำเสนอผลการเข้ารับการพัฒนามีความรู้น้อยเพียงใดและข้อเสนอแนะในการเข้ารับการพัฒนา

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา

ใช้เวลาในการพัฒนา จำนวน 23 ชั่วโมง (4 วัน)

5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

5.1 ใบงาน แบบทดสอบ และแบบประเมิน

5.2 เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

6. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามดำเนินการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาภาคเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

6.1 การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

6.1.1 การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

6.1.2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

6.1.3 การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาภาคเหนือ

ผู้เข้าร่วมการพัฒนาตามการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ 1) มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมทำกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด 2) ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ 3) มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80คะแนน) แบ่งเป็น

6.2 1 ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน

6.2 2 ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน

6.2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

รายละเอียดการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ แสดงดังตาราง

ตารางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

วันที่	ช่วงเวลา	กิจกรรม/เนื้อหา	รูปแบบกิจกรรม	ระยะเวลา
1	เช้า	ลงทะเบียน ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนา		30 นาที
		ประเมินผลก่อนการพัฒนา	- ทดสอบ	30 นาที
	บ่าย	หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน 2. การแลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	2 ชั่วโมง
		หน่วยที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 3. การจัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด 4. การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	1 ชั่วโมง 2 ชั่วโมง

วันที่	ช่วงเวลา	กิจกรรม/เนื้อหา	รูปแบบกิจกรรม	ระยะเวลา
		1. การกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน 2. การกำหนดประเด็นที่จะนิเทศ		
2	เช้า	หน่วยที่ 2 วางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน 3. การกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ 4. แผนการนิเทศโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของโรงเรียน หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 1. เทคนิคและวิธีการนิเทศ	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	1 ชั่วโมง 2 ชั่วโมง
	บ่าย	หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 2. การนิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด 3. สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูล และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การสะท้อนผลการนิเทศ	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	3 ชั่วโมง
3	เช้า	หน่วยที่ 4 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 1. สาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผล 2. การสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมินผล 3. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือและการประเมินผลการนิเทศ 4. การนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการนิเทศ หน่วยที่ 5 เผยแพร่ขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	3 ชั่วโมง

วันที่	ช่วงเวลา	กิจกรรม/เนื้อหา	รูปแบบกิจกรรม	ระยะเวลา
	บ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน 2. สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ 3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา 4. การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ 	- การศึกษาดูงาน (Site Visit)	3 ชั่วโมง
4	เช้า	หน่วยที่ 5 การเผยแพร่และขยายผลการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง <ol style="list-style-type: none"> 1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียนสู่สาธารณชน 2. สังเคราะห์นวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ 3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา 4. การประกวดนวัตกรรมและผลที่เกิดจากการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ 	- การฝึกอบรม (Training) - การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	3 ชั่วโมง
	บ่าย	สรุปบทเรียน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น		2 ชั่วโมง
		ประเมินผลหลังการพัฒนา		30 นาที
		ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมและกิจกรรมการพัฒนา		30 นาที
		พิธีปิด		

หมายเหตุ ตารางนี้สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

สมโภชน์ นันบุญ และจำเนียร พลหาญ. (2565). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 6*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2565.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสมโภชน์ นันบุญ
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 451/1164 หมู่ 6 ตำบลโพนทอง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000
ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาฟิสิกส์ (เกียรตินิยม อันดับ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	ป.บัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2554	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2565	ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY